

2024.04

Nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck

Utvärdering regionala resurscenter

BEYOND

Innehållsförteckning

Bakgrund, syfte och upplägg	3
Inledning	7
Erfarenheter av och attityder till RC	10
- Översikt över organisation, struktur, roller, samverkan och ansvarsfördelning	11
- Upplevelse av ansökningsprocessen och NCH:s roll	23
- Framgångsfaktorer gällande etablering och drivande av RC	26
- Farhågor och hinder gällande etablering och drivande av RC	38
- Utmärkande för polis-, åklagare- och regioner	48
Var vända sig för information och stöd gällande RC	57
Önskemål för att etablera och bedriva RC optimalt i framtiden	64
- Behov av information, stöd, verktyg och utbildningar	69
Slutsatser och rekommendationer	80

Bakgrund

Nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck (NCH) önskar en utvärdering av verksamheten med regionala resurscentra. Idag saknas en överblick kring vad som fungerar bra respektive mindre bra idag inom resurscentraverksamheterna, samt vilka faktorer som är avgörande och önskvärda för att verksamheterna ska vara välfungerande och självförsörjande efter fyra år.

Beyond Research har genomfört en kvalitativ undersökning baserad på ovan önskemål.

Syfte

Syftet med undersökningen är att utvärdera regionala resurscentra utifrån vad som fungerar bra respektive mindre bra idag, samt fördjupa insikten i vilka förutsättningar som krävs för att resurscentrumen ska kunna bedriva sina respektive verksamheter optimalt i framtiden.

Resultatet ger strategiska riktlinjer för utveckling av behovsbaserad information, insatser och åtgärder för att skapa optimala förutsättningar för resurscentrumen att bedriva respektive verksamheter utifrån uppsatta mål.

Viktiga analysområden

Erfarenhet av och attityder till RC

- Beskrivning av aktuellt RC och instanser (länsstyrelse, kommun/socialtjänst, polis, åklagare) utifrån roller, samverkan och ansvarsområden
- Var i processen (4 år) befinner sig aktuellt RC – beskrivning och upplevelse av processens olika delar (information innan, ansökan om resurser från NCH, etablering, uppstartsfas, avslutningsfas)
- Vad är tydligt och fungerar bra med aktuellt RC generellt och specifikt utifrån information, struktur, aktörer, roller och ansvar?
- Hur fungerar den interna samverkan mellan olika aktörer? Vad fungerar bra respektive mindre bra?
- Finns nackdelar eller hinder kopplat till nuvarande upplägg?
- Finns något som är oklart eller saknas kopplat till nuvarande upplägg?
- Avgörande faktorer för "lyckade fall" när arbetet/samarbetet fungerat väl
- Avgörande faktorer för när arbetet/samarbetet inte fungerat
- Beskrivning av NCH:s roll kopplat till etableringen av RC
- Förväntningar på NCH:s roll kopplat till etableringen av RC

Behov av och attityder till information och stöd

- Var vänder man sig idag för information och stöd när man stöter på problem och hinder i arbetet/samarbetet inom ramen för aktuellt RC?
- Vilket behov finns av information och stöd (verktyg, utbildningar, etc.)? Aktuella och önskade aktörer och kanaler för information och stöd.

Viktiga förutsättningar för att bedriva RC optimalt i framtiden

- Vad krävs för en optimal samverkan med aktuella instanser (LS, kommun/socialtjänst, polis, åklagare) inom ramen för RC?
- Vad behöver respektive instans för att optimera förutsättningarna att bedriva verksamheten? Generellt och specifikt från NCH.
- Viktiga framgångsfaktorer för att nå målet med att varje RC ska vara självförsörjande efter 4 år
- Kan och hur kan RC lära av varandra? Hur och på vilket sätt kan information och kunskap spridas optimalt.

Analysområdena bildade grund för en utförlig intervjuguide som reviderats med NCH

Urval och genomförande

42 x 1h kvalitativa djupintervjuer har genomförts med totalt 50 personer via Teams/Zoom inom aktuella RC

Totalt omfattas 13 län och totalt 16 RC. Ca 3 djupintervjuer har genomförts per RC med aktuella personer inom följande instanser:

- 15 personer inom länsstyrelsen
- 23 personer inom kommun/socialtjänst/Barnahus
- 7 personer, polisen
- 4 personer, åklagare
- 1 person, regionen

Urval och rekrytering har skett i samarbete med NCH som tillhandahållit en lista med aktuella kontaktpersoner inom respektive län. Därefter har Beyond Research kontaktat respektive kontaktperson som därefter hänvisat till ansvariga inom aktuella instanser.

Observera att samverkan ser olika ut inom respektive RC, och att antalet intervjuer per RC varierar, från 2-4 st.

Metod – kvalitativa djupintervjuer

Djupintervjuer rekommenderas som den mest lämpliga metoden vid B2B, både gällande möjligheter att nå en svår målgrupp, samt för att fånga upp och anpassa intervjuerna beroende på instans och ansvarsområde.

Personerna som deltagit är alla aktiva och relevanta inom respektive instans inom ramen för respektive län.

Benämningar, förkortningar

I rapporten används genomgående följande förkortningar:

RC – Resurscentra

LS – Länsstyrelse

HRV – Hedersrelaterat våld

CMV – Centrum mot våld

VNR/VIR– Våld i nära relation

Inledning

När projektmedel beviljats inte avgörande för hur långt länen kommit i etableringsprocessen

2018 beviljades de fyra pilotlänen medel för att påbörja resan mot att etablera regionala resurscentrum i länen. I Västra Götalands län startades två resurscentrum. 2021 följde fyra län i grupp 2, följt av sju län 2023 i grupp 3.

Denna kartläggning visar att det inte är grupptillhörighet/när projektmedel beviljades som är avgörande för hur långt de olika länen har kommit i processen och hur väl de lyckats med etableringen, utan att det snarare är andra faktorer och förutsättningar som påverkat.

Faktorer som befintliga samverkansstrukturer inom länet och hur pass stort intresse och upplevt behov högre chefer och politiker visar, har haft stor påverkan för hur snabbt en verksamhet har kunnat etableras.

Omstruktureringar av verksamheten från en instans till en annan och personalomsättning inom regionala RC har varit faktorer som har gjort etableringsprocessen tidskrävande och komplicerad.

De olika länen har haft olika förutsättningar och/eller drabbats av mer eller mindre olycksamma yttre omständigheter vilket sammantaget har påverkat och gjort etableringsprocessen mer eller mindre komplicerad.

Mycket tyder på att tidigt etablerade RC banat väg och hjälpt län i senare grupper att undvika fallgropar och lyfta framgångsfaktorer som påskyndat och förenklat processen.

Personalens kompetens, engagemang och vilja att dela med sig av sina erfarenheter en stor framgångsfaktor

Under de intervjuer som har genomförts inom ramen för denna kartläggning har det framkommit att de som jobbar inom och med regionala RC är oerhört drivna och kompetenta personer, som många gånger lägger ned hela sin själ i sitt arbete med att etablera och driva RC.

Det är projektledare på LS som sitter på dubbla stolar och sköter driften av ett RC, samtidigt som de har sin ordinarie roll. Det är operativa samordnare som med egna medel åker kollektivt över kommungränser för att kunna erbjuda stöd till utsatta personer.

Det är många gånger komplicerat att skapa samverkan över kommungränser och detta, i kombination med att hedersfrågan är oerhört komplex, har bäddat för en svår uppgift för länen att möta regeringsuppdragets krav.

Men en öppenhet att dela med sig av erfarenheter till andra RC, både bra och dåliga, tillsammans med viljan och drivet att lyckas har gjort att dessa engagerade personer lyckats lösa situationer som många gånger sett hopplösa ut.

Erfarenhet av och attityder till RC

Översikt över organisation, struktur, roller, samverkan och ansvarsfördelning

EJ ETABLERAT - PLANERINGSFAS

Västernorrland – grupp 2

- Ej etablerat RC, oense om Barnahus eller inte
- Finns styr-, referens- och arbetsgrupp

Dalarna – grupp 2

- Ej etablerat RC
- Finns styrgrupp, arbetsgrupp
- Planerar stöd till yrkesverksamma

Uppsala – grupp 3

- RC-verksamheten ska förslagsvis drivas av Uppsala kommun (huvudman) men planerar att etablera styrgruppen inom strukturen för Barnahus, en styrgrupp vars konstellation ännu inte är utredd.
- Planerar att erbjuda stöd till barn, unga och vuxna

Jönköping – grupp 3

- Ska integreras i Barnahus
- Har kommunalförbund, redan etablerad samverkan
- Behovsinventeringsfas

Östergötland – grupp 3

- Behovsinventeringsfas
- Dialogmöten med yrkesverksamma för målgruppsanalys
- Ingen operativ verksamhet

Örebro – grupp 3

- I uppstartsfas, rekrytering av projektledare pågår

ETABLERADE RC – STÖD MOT YRKESVERKSAMMA

Norrbottnen - pilotlän

- RC etablerat
- Luleå kommun samordnar verksamheten och rapporterar vidare till socialcheferna som gemensamt förvaltar verksamheten
- Stöd till yrkesverksamma
- Ej stöd utsatta

Skåne – grupp 2

- RC etablerat, men ej fysiskt
- Länsstyrelsen Skåne huvudman
- Jourtelefon/stödlinje för kommun, plan att starta jourtelefon för övriga instanser (polis, åklagare, region)
- Utbildningar kommer erbjudas via verksamheten Kompetenscentrum mot VNR (våld i nära relationer)
- Pågående arbete med målgruppsanalys som ska ligga till grund för hur utveckla stödet till utsatta

Gävleborg - pilotlän

- RC etablerat inom Barnahus
- Stödtelefon, utbildningar, samt stöd för framtagandet av rutiner mot yrkesverksamma
- Ej stöd utsatta

Kronoberg - pilotlän

- RC etablerat inom Barnahus
- Stödtelefon, konsultationer och utbildning mot yrkesverksamma
- Ej stöd utsatta

ETABLERADE RC – STÖD MOT YRKESVERKSAMMA OCH UTSATTA

Jämtland – grupp 3

- Tidig etableringsfas, etablerat som en grenverksamhet inom CMV
- Erbjuder stöd till yrkesverksamma, samt utsatta barn och 18+
- Väletablerade samverkansformer i Barnahus och Operation Norrskan

Västmanland – grupp 2

- RC etablerat som en grenverksamhet inom CMV
- Informell samverkan med Barnahus
- Jourtelefon för yrkesverksamma, samt utsatta barn och 18+
- Har kurator på 25%, och samordnare på 100%

Västra Götaland, Älvsborg – grupp 3

- Planer för långsiktig finansiering, beslut ej fattat
- RC etablerat inom Barnahus
- Stöd till yrkesverksamma, samt utsatta barn och 18+

Västra Götaland, Skaraborg – grupp 3

- RC etablerat inom Barnahus
- Stöd till yrkesverksamma och utsatta barn och 18+ (erbjuder idag samråd för barn, samordnad individuell plan, SIP, och snart samråd för vuxna).
- Erbjuder grundutbildningar, pågående kartläggning av yrkesverksammas behov som grund för utbildningsplan.

Fyrbodal - pilotlän

- RC etablerat inom Barnahus
- Stöd till yrkesverksamma - konsultationer, föreläsningar
- Hederstelefon – yrkesverksamma och utsatta över 18 år

Göteborg stad - pilotlän

- Fyra fristående, mobila resursteam, verksamma inom stadens fyra stadsdelsförvaltningar
- Stöd till yrkesverksamma - konsultationer, föreläsningar
- Stöd till utsatta, barn och 18+, lågtröskelverksamhet

=
finansiering
klar

Kartläggning: långsiktig finansiering av RC

Beskrivning av aktuella RC utifrån finansiering

Långsiktig finansiering säkrad

Norrbottnen – Pilotlän

- Finansiering säkrad under 5 år

Kronoberg - pilotlän

- 50% regionen, 50% 8 kommuner utifrån befolkningsmängd

Västra Götaland - RC Skaraborg, grupp 3

- Permanent finansiering klar
- Majoriteten bekostas av kommunerna utifrån befolkningsmängd + polis och region

Göteborg stad - pilotlän

- De fyra resursteamerna finansieras av Göteborg stad, men beslutas årsvis och för ett år i taget

Planer för långsiktig finansiering, beslut ej fattat

Skåne – grupp 2

- Stödlinjen finansieras av LS Skåne och RSS-medel via Skånes Kommuner
- Framöver kommer kostnaden för kommunernas stödlinje och utbildning till kommunerna fördelas över kommunerna som är anslutna till Kompetenscentrum mot VNR
- Samverkansparternas stödlinje kommer att bekostas av respektive part

Västmanland – grupp 2

- Plan och arbete pågår gällande långsiktig finansiering från polis, region och kommun

Västernorrland

- Plan att kommuner + region ska finansiera, väntar på beslut

Jämtland – grupp 3, ser ljust ut

Fyrbodal - pilotlän

- Finansiering två år framåt, en halvtidstjänst som bekostas av kommunerna

Västra Götaland - RC Älvsborg, grupp 3

Saknar långsiktig finansiering - uttryckta farhågor kring finans

Gävleborg - pilotlän

- Ej färdig långsiktig finansiering
- 2024 står LS för 75% och Barnahus för 25% av finansieringen

Dalarna – grupp 2

Uppsala – grupp 3

Jönköping – grupp 3

Östergötland – grupp 3

Örebro – grupp 3

Av de 16 intervjuade RC har endast fyra etablerat en långsiktig finansiering för att bedriva verksamheten

Kartläggning: organisering av Regionala RC Heder

Beskrivning av aktuella RC utifrån övergripande organisationsmodell

Barnahus

- Kopplat till befintliga strukturer, nätverk och kontakter via Barnahus som finns i länet
- Vanligaste organiseringslösningen för RC
- 5 RC har denna lösning (Gävleborg, Kronoberg, Fyrbodal, Skaraborg, Älvsborg)
- Ytterligare ca 4 län planerar att organisera sig under Barnahus (Jämtland, Jönköping och troligen Uppsala, eventuellt Västernorrland.)

Delverksamhet i CMV

- Endast Västmanlands län
- RC en grenverksamhet under CMV
- Kopplat till befintliga strukturer, nätverk och kontakter via CMV
- Informell samverkan med Barnahus

Digital organisering – tillsammans med VNR

- Endast Norrbottens län
- Inom Norrbottens län finns inget Barnahus och/eller andra länsammanhängande samarbeten avseende VNR och HRV, varför en ny organisation startade i form av Regionalt kompetensteam Heder.
- 100% digitalt – även innan pandemin, då länet täcker 25% av Sveriges yta
- Samverkan mellan Länsstyrelsen, Norrbottens Kommuner och Luleå kommun
- Observera att RC ej är dedikerat för heder, utan även inriktat mot VNR

Insatser på respektive instans, samarbete via VNR

- Endast Skåne län
- LS Skåne huvudman, i samarbete med Kompetenscentrum mot VNR där Malmö Stad är huvudman
- Satsar på riktade kompetenshöjande insatser på respektive instans – stöd, konsultationer och utbildningar (kommun/socialtjänst, polis, åklagare, region/vården)
- Har idag en etablerad konsultationstelefon för anställda inom kommunen. Plan för specifika konsultationstelefoner för respektive instans.
- Plan att samarbeta kompetenshöjande genom utbildningar tillsammans med VNR

Totalt är 11 av totalt 16 intervjuade RC helt eller delvis etablerade med operativ verksamhet, där en lösning via Barnahus är den mest förekommande och planerade organisationsmodellen.

Kartläggning: organisering av Regionala RC Heder

Beskrivning av aktuella RC utifrån övergripande organisationsmodell

Fristående resursteam

- Endast Göteborg stad
- Organiserat utifrån fyra resursteam utplacerade inom och verksamma i stadens fyra stadsområden – Sydväst, Nordost, Centrum och Hisingen. Samordnas av
- Finansierat av Göteborg stad – beslutas årsvis och för ett år i taget. Varje stadsområde har tilldelats samma budget, men vissa stadsområden har skjutit till extra pengar, resulterande i fler antal tjänster till det specifika resursteamet (Sydväst 2 tjänster, Centrum 50% tjänst, Nordost 1 tjänst, Hisingen 2 tjänster)
- Varje stadsområde har själva fått besluta kring organisatoriskt upplägg, resulterande i att de fyra resursteamerna ligger under olika enheter inom respektive stadsområde (ex. Trygghetssamordning, Våld i nära, Välfärd och fritid). Personalen inom resursteamerna är anställda av sina respektive socialförvaltningar, med olika enhetschefer för varje resursteam. Teamen samordnas av en samordnare på 50% som också är samordnare för Regionalt stödcentrum Heder.
- Erbjuder stöd till yrkesverksamma och utsatta samt kompetenshöjande insatser gentemot skola, socialtjänst, fritidsgårdar etc. Stort fokus på det lokala och möjligheten att vara mobila och snabbt kunna erbjuda stöd.
- Resursteamerna saknar formella samarbeten med polis, åklagare, sjukvård etc., finns dock inom ramen för Regionalt stödcentrum Heder, som Resursteamerna har samarbete med genom stående nätverksträffar för erfarenhetsutbyten etc.

Observera att det inom Göteborgsregionen finns ytterligare en verksamhet med liknande uppdrag – Regionalt stödcentrum Heder.

Startades upp januari 2022, efter ett beslut i kommunfullmäktige. Regionalt stödcentrum Heder är en samverkan mellan 10 kommuner inom i Göteborgsregionen, Polismyndigheten och Västra Götalandsregionen och ligger under Barnahus. Samfinansieras de 10 kommunerna utifrån befolkningens mängd, Polisen och regionen. Står utanför NCH:s satsning med regionala resursteam.

Regionals Resurscenter Heder och de fyra resursteamerna drivs idag som två separata verksamheter, men har en del samarbetsytter, bland annat genom den gemensamma samordnaren för både verksamheterna och gemensamma utbildningsinsatser mot yrkesverksamma.

Intervjuade inom resursteamerna saknar information om varför organiseringen ser ut som den gör och uppger att det skapar förvirring att det finns två verksamheter med samma uppdrag, exempelvis när representanter från de båda instanserna håller i en utbildning eller informationsinsats – utifrån roll- och ansvarsfördelning, vem kontaktar yrkesverksamma och utsatta när etc.

Totalt är 11 av totalt 16 intervjuade RC helt eller delvis etablerade med operativ verksamhet, där en lösning via Barnahus är den mest förekommande och planerade organisationsmodellen.

”

Samverkan med regionala stödcentrum, det är inte självklart. Alltså i vissa interna sammanhang så kan det upplevas som en konkurrerande verksamhet, att det finns ju två verksamheter som finns med samma uppdrag ungefär genom Göteborg stad och att vi har samma målgrupp och vi erbjuder samma stöd. Vi har ju ungefär liknande uppdrag och så. Så vi har ju inte riktigt förstått heller varför det är två verksamheter med samma uppdrag som finns. Och den frågan som du ställer är väldigt relevant och det har vi inte förstått heller svaret på. Det är någonting som politikerna har fattat beslut om och kanske inte har tänkt så mycket.

Kommun, Pilotlän

”

Kartläggning: organisationsstruktur av Regionala RC Heder

Beskrivning av aktuella RC och instanser (LS, kommun/socialtjänst, region, polis, åklagare) utifrån roller, samverkan och ansvarsområden

Kärnan i RC: Resursteamet

- Strategisk projektledare på LS som har en samordnande roll
- Operativ samordnare/projektledare/utvecklingsledare hos huvudman/Barnahus som arbetar praktiskt med kompetensutveckling och rådgivning, såsom bemanna stödtelefon, sitta med i stödsamtal, genomföra (skräddarsydda) utbildningar och stödsamtal mot yrkesverksamma, stöd i framtagandet av rutiner och info till aktuella aktörer om RC.
- I vissa RC ingår även ex chef på Barnahus på strategisk ledningsnivå
- Vissa RC har en kurator, ofta på 25% eller 50% som hjälper samordnaren i rollen med ex jour-/stödtelefon eller stödsamtal

Ett nära samarbete mellan de olika rollerna gynnar ett välfungerande RC

Styrgrupp

- Mål att samla de högsta cheferna från kommun, region samt polis- och åklagarmyndigheten.
- Exempel på roller: Samordnare/projektledare för RC och LS, landshövding, regiondirektör, polischef, chefsåklagare, samordnare för olika avdelningar inom kommunerna ex kommunförbundsdirektör
- Tar beslut om projektpunkter som finns i projektplanen
- Arbetar med förankrings- och implementeringsfrågor
- För vidare och lyfter frågor gällande RC till politiker

Arbetsgrupp

- Arbetsgruppen består av samordnare/projektledare för RC och LS, chefer på nivåer under cheferna i styrgruppen
- Exempel på roller: gruppchef VNR, verksamhetsledare CMV, samordnare från regionen och Barnahus etc.
- Läger fram förslag till styrgruppen
- Fungerar som bollplank till samordnaren/projektledaren för RC

Referens/samverkansgrupp

- Sakkunniga inom hedersfrågor
- Verksamhetsnära och operativa - möter målgruppen i sina verksamheter
- Representanter från aktuella instanser såsom hälso- och sjukvård, socialtjänst, skola, polis, åklagare, men även ex samordnare inom integration
- Viktig grupp för att kartlägga behov, önskemål och förbättringsområden
- Förmedla kunskap om behov och hantering av hedersärenden inom respektive instans
- Sprida kunskap om RC utåt till respektive instans – ex som kontaktpersoner inom sin verksamhet

Observera att inte alla RC har en arbets- och/eller referensgrupp

Följande organisationsstruktur för att kartlägga behov, förbereda förslag, samt ta beslut, är den mest vanligt förekommande. Ofta är styrgruppen och arbetsgruppen en länsövergripande struktur som redan finns etablerad kopplat till andra verksamheter/projekt, där resursteamet och referens/samverkansgruppen skapas i samband med etableringen av RC.

Fördelar, farhågor och nackdelar med att etablera RC inom Barnahus

Den största fördelen med att lägga RC inom Barnahus beskrivs vara att kunna ta del av redan etablerade strukturer för en regional myndighetsövergripande samverkan med ett högt förtroendekapital

- En framgångsfaktor beskrivs vara att kunna haka i en struktur med högt förtroende, vilket anses ge mandat till RC-samordnaren – flera beskriver det svårare att få mandat om huvudmannen sitter på LS eller kommunen
- För de som har möjlighet att fysiskt sitta i Barnahus lokaler lyfts närhetsperspektivet som en stor fördel, förebygger stuprör och främjar samverkan mellan olika myndigheter och instanser

Ekonomiskt effektivt sätt att använda resurser genom att haka på etablerade strukturer i Barnahus, speciellt i ett tufft ekonomiskt läge för både kommuner och regioner

Den största utmaningen/risken anses vara att målgruppen utsatta 18+ ej kan tillgodoses, samt att strukturer för det förebyggande arbetet saknas, då resurserna och kompetensen är till för redan brottsutsatta barn – kommer in sent i processen

- Vissa tar upp en problematik kring att många unga berättar öppet vid ett första möte, men backar när Barnahus tar vid och det blir ett rättsligt ärende. Här lyfts möjligheten att koppla in andra nätverk via ex CMV för att stötta och hjälpa den utsatta att stanna kvar i processen.

Flera lyfter ett behov och önskemål av att kunna erbjuda stöd även mot vuxna – i likhet med Operation Norrsken som beskrivs som ett Barnahus för vuxna (Jämtlands län)

- Det finns även framtagna blanketter för vuxensamtycke med syfte att bryta sekretess mellan olika instanser för att möjliggöra hantering av ärenden (Jämtlands län)

”En styrka som jag försöker lyfta fram, när man lägger det i Barnahus, det är inarbetat, står för en viss kvalitet, lärande, tyngdpunkt, får mycket gratis i form av kontakter, när jag säger Barnahus så öppnas dörrar inom socialtjänsten. Det är någon form av grundbult i arbetet med mest utsatta barn.” – Kommun, Pilot

”Vuxenperspektivet är lite svårare, att veta hur man ska organisera verksamheten. De som arbetar med Barnahus, som har verksamheten i Barnahus, då får man koppla det till andra verksamheter som vi har samarbetat med, men det gäller att hitta.”

– LS, Grupp 3

”Bygg inget nytt utan bygg i befintliga strukturer, Barnahus är den enda regionala strukturen som finns i länet, ingång till polis och åklagare.” – LS, Pilot

”Hur gör man det i praktiken för att det ska bli barnens arena, men samtidigt vara en naturlig plats för äldre? Det kommer bli klurigt.” – LS, Grupp 3

Fördelar, farhågor och nackdelar med att etablera RC inom CMV/VNR

De största fördelarna med att etablera inom CMV/VNR är att det finns redan etablerade strukturer och rutiner för myndighets- och länsövergripande samverkan för vuxna utsatta

- Erfarenhet av ärendehantering och behandlarkompetens inom heder för vuxna 18+
- Erfarenheter av och samverkan kring situationer när det krävs akut agerande, ex skyddat boende
- Rutiner och strukturer för hedersrelaterade frågor med en tät och strukturerad kontakt via ex ledningsgrupp, teamledarträffar och gemensamma workshops
- Möjlighet att hantera komplexa fall utifrån ett intersektionellt perspektiv som innefattar både hedersrelaterade ärenden, och samtidigt ex VNR

Farhåga från andra aktörer, specifikt regionen, att RC under CMV eller motsvarande riskerar att bli centraliserat till kommunen som är huvudman, samt för fokuserat och centrerat på socialtjänsten

- För att motverka farhågor anses det viktigt att tydligt kommunicera och lyfta att RC är verksamhetsöverskridande och att det ej är fokus på socialtjänst

En farhåga är CMV/VNR har mindre mandat att påverka och driva frågor kring samverkan och finansiering på högre ledningsnivå jämfört med Barnahus

- En hypotes är att CMV/VNR upplever större svårigheter med samordning eftersom risken finns att andra aktörer ser det som en soc-fråga. Kommunerna får jobba hårt för att visa att RC påverkar många fler än socialtjänsten, ex. skolan efterfrågar mycket hjälp och stöd.

”Fördelar med upplägget är att vi har familjebehandlare som stöttar upp mot vuxna också, behandlarkompetens i hedersärenden, som är komplexa och tar lång tid. Kan använda hela CMVs resurser mot heder, nu finns de i ett sammanhang med lång erfarenhet, socialtjänst, tar hjälp av resten av teamet för samordning. Vår kurator har enorm kompetens inom området, känns bra när vi tar emot klienterna.” – Kommun, Grupp 2

”Om någon behöver skydd kan de få skydd och behandling direkt! I VIR-enheten finns klara rutiner för heder sen innan, vi behöver inte bygga upp nya strukturer. Vi sitter i samma ledningsgrupp och teamledarträff en gång i veckan, gemensamma workshops mellan personalgrupperna där CMV ingår. Tät och strukturerad kontakt.” – Kommun, grupp 2

”Genom att ingå i LS team mot MVK, har vi kvinnofridssamordnarträffar. Det blir mindre sårbart, jag ser det utifrån våldet i stort, hur jobbar vi med heder utifrån intersektionellt perspektiv, stor styrka, större plattform att kunna jobba utifrån.”
– LS, grupp 2

”Upprepa, upprepa och upprepa att vi är en mobil verksamhet, ut till kommuner flera gånger, både medarbetare och ledning, tydliga med att det är vårt RC gemensamt, visa i praktiken, samordnaren hon är ute hela tiden i länet.” – Kommun, Grupp 2

”

Genom att vi ingår i CMV har vi kontakter sedan tidigare med polisen, kännedom om våldsområdet, åklagare, lagar, civila aktörer etc. En del kommer inte bara av hedersproblematik, en vanlig klient kan vara en kvinna i 30-40 årsåldern som utsatts för heder av slakten, men har en man som utsätter henne för våld i nära relation utan hedersproblematik – så olika ärenden. Våra behandlare jobbar parallellt med det i ett brett perspektiv!

Kommun, Grupp 2

”

3 viktigaste förutsättningarna för RC

1 Behovsinventering som stöd för beslut gällande RC ökar förutsättningen för att lyckas

- Bekräftar om och att det finns ett behov, och vilka dessa är, samt inom vilka målgrupper
- Underlaget kan användas för att motivera vikten och behovet av RC mot högsta ledningen i olika instanser
- Positiv bieffekt genom att etablera viktiga kontakter inför etableringen av RC

2 Förankring av RC på högsta nivå beskrivs avgörande för att lyckas etablera och driva RC

- Viktigt för hela etableringsprocessen – skapar legitimitet för verksamheten, öppnar upp kontaktvägar, ökar chanserna att lyckas med att hitta långsiktig finansiering etc.
- I synnerhet Barnahus beskrivs ha ett högt förtroendekapital och tycks underlätta förankring på högsta nivå

3 Bygga RC i redan etablerade länsövergripande strukturer – förkortar startsträckan

- Antingen via Barnahus (vanligast förekommande), eller via CMV/VNR
- Optimalt om det redan finns etablerade finansieringsstrukturer för andra verksamheter (ex VNR) som RC kan haka på, genom att endast öka betalningen en viss procent (ex samfinansiering mellan kommuner enligt fördelningsprincip)

"Vi gjorde en behovsinventering innan, visade på att man främst ville ha stöd till yrkesverksamma, det är främst de som behöver hjälp i de ärendena, de har svårt med sakkompetensen själv."

– LS, Pilotlän

"Förankring är helt avgörande, för det handlar inte om att säga ja formellt, utan aktivt deltagande av de som väljer att samverka." – LS, Grupp 3

"Det var ett smart drag projektmässigt att bygga på befintliga verksamheter! Jättebra styrka, annars i princip omöjligt, vi kunde starta i princip från dag 1! Klok sak i projektplaneringen!" – Kommun, grupp 2

3 största utmaningarna för RC

1 Att kunna erbjuda direkt stöd till utsatta (äldre och yngre)

- Behovsinventeringar har i hög grad visat ett stort behov hos yrkesverksamma, flera har tagit beslut att i första hand satsa på kunskapshöjande och förebyggande insatser i de olika instanserna som möter utsatta i arbetet
- Regler/juridiska svårigheter i socialtjänstlagen gör det svårt att erbjuda stöd och rådgivning till unga utsatta pga. plikt att informera föräldrarna – osäkert rättsligt

2 Att involvera polis och åklagare med hederskompetens som dedikerade resurser

- Intervjuade poliser och åklagare har idag svårt att se hur RC kan bidra och vad de själva får ut av ett samarbete och samverkan med RC
- De främsta hindren för samarbete med polisen är resursbrist i kombination med stor personalomsättning
- När samarbetet mellan RC och polis/åklagare fungerar är det oftast personberoende – ett fragilt system

3 Svårighet att hitta hållbara finansieringslösningar för RC över tid

- Endast 3 RC har fastställt långsiktig finansiering efter projektårens slut
- Orsakerna till svårigheter att hitta långsiktiga finansieringslösningar beskrivs vara stora nedskärningar och ekonomiskt krisläge hos kommuner och regioner
- I kombination med lägre intresse och drivkrafter till deltagande i RC hos polis och åklagare

Upplevelse av ansökningsprocessen och NCHs roll

Flera upplevde ansökningsprocessen rörig och onödigt komplicerad

Majoriteten av de intervjuade länen beskriver ansökningsprocessen som otydlig och rörig

- Flera, i synnerhet pilotlänen beskriver att det varit svårt att tolka regeringsuppdraget, svårt att förstå sin roll och eventuella avgränsningar
- Detaljstyrning från NCH, i kombination med riktlinjer som förändrats under ansökningsgången, beskrivs ha försvårat ansökningsprocessen
- Sena besked gällande grundläggande förutsättningar förändrades under ansökningsprocessens gång, ex gällande vilka kompetenser som behöver finnas i projektet, eller uppstarts konferenser i mars när ansökan skulle in i maj

Personlig kontakt såsom det var i början uppskattas starkt och efterfrågas, resursbrevlådan upplevs av majoriteten anonym och skapar distans

- En utsedd kontaktperson på NCH föredras då det skapar närhet och tydlighet, lätt att ta kontakt vilket gynnar samverkan och i slutändan ger starkare och mer välfungerande RC

Observera att det finns länen i grupp 3 som lyfter positiva erfarenheter av både ansökningsprocessen och bemötandet från NCH, bland annat genom snabbt bemötande och utförlig information

- Ex via möjligheten att kunna delta i workshops som behandlade ansökningsprocessen anordnade av NCH

Farhåga att länen i Norrland inte prioriteras på samma sätt som andra, vilket kan göra att de hamnar efter i utbildningsinsatser. Risk att distansen till Norrland minskar möjlighet för studiebesök etc.

”Alltså jag har uppfattat det rörigt. Det har ändrats många gånger under tiden. Först att vi skulle redovisa på ett visst sätt, sen behövde vi inte lämna lägesbild. Sen kommer nya personer, jo vi behöver det här! Det skapar en stress över att man behöver göra det lite fort och fel. Inte känts så tryggt.” – LS, grupp 2

”Upplevde att det var lite rörigt vilka riktlinjer det var att förhålla sig till, fick lite olika besked och dokument som uppdaterades under tidens gång. Det kunde också komma förändring i besked, bl.a. om vilka kompetenser som behöver finnas i projektet. Jag vet att det gjordes ändringar på NCH och det speglades i processen.” – Kommun, Grupp 3

”Har deltagit i en workshop som NCH har genomfört. Var ny i min roll, så bra att återkomma till material som finns om vad ansökan ska innehålla. Mycket handlat om ansökan, själva ansökningsprocessen har varit den enkla delen.” – LS, Grupp 3

”Mycket knapphändig och svårt att ha kontakt med. Lång tid att få svar. Hade tidigare en kontaktperson, vänder mig nu till resursbrevlådan och kan ta upp till en vecka att få svar. Tagit lång tid att få svar vilket har gjort att man tappat mycket tid.” – LS, grupp 2

”Tycker att NCH har varit fantastiska. Jag har fått svar på en gång och fått utförlig information.” – LS, Grupp 3

”

Vi vill ha en kontaktperson på NCH, i samverkan krävs det goda och fina relationer, men om man alltid blir hänvisad till resursbrevlåda blir det sämre med samverkan. Får inte underskatta relationerna i samverkan. Idag har jag ingen aning om vilka som jobbar på NCH, bara två vaga ansikten som jag haft något möte med någon gång, skapar avstånd istället för närhet och mindre trösklar.

- LS, Pilot

”

Framgångsfaktorer gällande etablering och drivande av RC

Behovsanalys inför uppstart ökar chanserna att träffa rätt

En majoritet av de intervjuade länen har gjort en behovsinventering och kartläggning av omfattning, kunskapsnivå bland yrkesverksamma, behov av stöd, förväntningar etc. inför uppstartande för att få bättre förutsättningar att lyckas

- Ett fåtal har gjort kartläggningen redan innan de sökt projektmedel, men majoriteten har gjort det efter att de har blivit beviljade medel

Det grundliga förarbetet har sett olika ut i respektive län. Flera län har gjort en "turné" där de åkt runt till samtliga kommuner inom länet för att träffa representanter från socialtjänst, och i vissa fall även polis, sjukvård och civilsamhälle som möter målgruppen, för att förstå omfattning men också vilka behov yrkesverksamma har, vilka resurser som finns idag etc.

- I de flesta fall är det antingen projektledare på LS och/eller samordnaren för RC som genomfört dessa turnéer

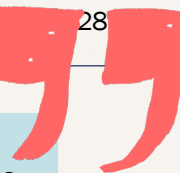
Vidare har mer kvantitativa underlag och statistik samlats in via exempelvis enkäter till yrkesverksamma

"För mig var det tacksamt att det hade gjorts en förstudie. Så man hade gjort en behovsinventering i upptagningsområdet, vi hade väldigt bra koll på hur det såg ut i vår del av länet." – Kommun, grupp 3

"Vi åkte ut till alla kommuner. Vi hade halvdagar med alla där vi någonstans presenterade uppdraget och vad syftet var, hade dialoger kring vad de tyckte och tänkte – vad de behöver men också vad de kan bidra med, vi pratade om organisering – vad de tänkte kring vad som är görbart. Vi bjöd in brett – polis, socialtjänst, skola, civilsamhället. Ställde också frågor kring omfattning av ärenden, så vi fick ett hum om hur många ärenden på ett år, även om inte statistiskt signifikant. Vi gjorde de under 2-3 månaders tid." – LS, Pilot

"Man gjorde väldigt mycket datainsamling utifrån yrkesverksamma som skulle vara berörda av RC." – Kommun, Grupp 3

"Sammanställning av enkätsvaren i den initiala behovsinventeringen presenterades för socialchefer i länet. Det var tydligt utifrån enkätsvaren att det fanns en bred yrkesgrupp i länet som skulle gynnas av ett resurscentrum mot HRV." – LS, Grupp 3

Tidig förankring bland högre chefer från rätt instanser viktig framgångsfaktor

Flera intervjuade beskriver vikten av att förankra verksamheten bland beslutsfattare och högre chefer, på olika nivåer och från rätt instanser tidigt

- Viktigt för hela etableringsprocessen – skapar legitimitet för verksamheten, öppnar upp kontaktvägar, ökar chanserna att lyckas med att hitta långsiktig finansiering etc.

För de län som tidigt inkluderat politiska nämnder, förvaltningschefer, socialchefer, polischefer etc. och som även förstått vikten av att etablera ett regionalt RC och därmed också prioriterat det, har etableringsprocessen fungerat smidigare

- Toppstyrning genom direktiv från högre instanser beskrivs minska sårbarheten i att bli för personbundet och att en ny enhetschef prioriterar annorlunda och finansieringen försvinner
- Ett fåtal RC startades efter ett beslut i kommunfullmäktige, varför det redan från start fanns politiskt stöd i ryggen, något de intervjuade uppger gjorde mycket stor skillnad både för etablering och legitimering av verksamheten, till skillnad från resursteamerna som saknade politisk stöd/förankring från start.

För de län som beskriver ett svalare intresse och större motstånd hos högre chefer har processen varit mer komplicerad. Vissa beskriver hur det kan vara svårt för beslutsfattare på högre nivå att se vikten av att prioritera ett regionalt RC.

- Vissa intervjuade lyfter vikten av att ha draghjälp från politiker i länet via nämnderna, då de positivt kan påverka kommunerna att ta beslut om och prioritera RC

”Det har varit sånt intresse i här, helt galet faktiskt! Känns som att det här har behövts ganska länge. Det var förankrat på chefsnivå och politiker, redan när jag började. Alla vill vara med och betala för tjänsten, så när det är slut så kommer det ändå vara kvar, permanent, det har vi redan avtal på. Så det har varit väldigt gott mottagande. Vi har också pratat med socialnämnden i länet som varit så positiva. Chefer som vill vara med, ger mig kontakter, säg till om du behöver något. Den typen av mottagande, överallt. Väldigt tacksamt. Så fort jag är på ett möte vill de bjuda in mig på ett nytt möte.” – Kommun, Grupp 3

”Vi kallade de högsta cheferna, kommunförbundet och landshövdingen, frågade hur de jobbar med frågorna, ska vi undersöka förutsättningarna för att starta upp RC, och vi landade snabbt i att behöva höja kunskapen, men inte RC som är ett faktiskt hus, där alla parter sitter, det är inte det vi behöver, utan stärka ute hos respektive aktör. Tog fasta i det hårt, vi har mandat från högsta cheferna, sen fick de välja ut vilka chefer eller medarbetare de ville skicka, höll en stor workshop, där vi jobbade kring hur behovet ser ut, vad görs idag, vad saknas, vad har vi för förutsättningar.” – LS, Grupp 2

”Men också att vi märkte att eftersom det här var ett påbud från politiken så öppnade det helt andra dörrar. Man blir inbjuden i större sammanhang och så. Det är en otrolig skillnad om det kommer uppifrån och sipprar ner och säger att det här är viktigt, den här verksamheten ska ni använda. Eller om man försöker själv underifrån så att säga.” – Kommun, Pilotlän

”

Jag vill lyfta fram vikten av att få med sig högsta cheferna, men inte bara dem, utan chefer på olika nivåer, ända till de som möter de utsatta – socialsekreteraren ända upp till förvaltningsdirektören, yttre befäl till polischefen. Vi fick med högsta cheferna och sen behovsanalys för att höra vad funkar idag, vad hade ni behövt för att känna er stärkta.

LS, Grupp 3

”

”

Vi har träffat dem och fått positivt bemötande, ex i Familjenämnden, det är ju en blandad nämnd från olika partier, så därför blandat gensvar. SD har varit svåra, men ordföranden är bra, så i stort bra. Dels är de viktiga för att vi ska få en bra kontakt via vår egen kommun, främja vår finansiering, visa att det är viktigt att belysa området heder, jätteviktigt att ha draghjälp från politiker i länet, via nämnderna påverka kommunerna. De är viktiga att få med sig. Speciellt för finansiering, sen också för synliggörande.

LS, Grupp 2

”

Haka i befintliga länsövergripande samverkansstrukturer – en framgångsfaktor

Något som majoriteten av de intervjuade länen beskriver som en framgångsfaktor är att de har placerat RC inom en befintlig verksamhet och byggt på existerande samverkansstrukturer, arbetssätt, styrgrupper och referensgrupper

- I de allra flesta fall sker detta via Barnahus och även via etablerade verksamheter för VNR

Beskrivs korta startsträckan till att starta en operativ verksamhet när samverkansstrukturer, arbetssätt och kontaktytor redan är etablerade

- I vissa fall har mötestiden på befintliga stående möten förlängts för att även avhandla frågor och beslut rörande RC

Att koppla an till etablerade kommunöverskridande verksamheter, så som Barnahus, beskrivs även ge RC legitimitet och förenkla förankring när verksamheten når ut till yrkesverksamma – "rider" på Barnahus förtroende i länet

"Och de grupperna är Barnahus grupper som vi har snott rakt av. Det finns redan en väletablerade referensgrupp och styrgrupp." – Kommun, grupp 3

"Jag tror verkligen det är att vi har byggt på Barnahus struktur. Direkt vid projektstart hade vi en styrgrupp och en projektgrupp tilltänkta. Referensgruppen är många samma personer. Barnahus har byggt upp så bra förtroende i vårt upptagningsområde. Så när vi har sagt att vi är en del av Barnahus, man förstår syftet med RC bättre. Svårare om det hade varit en helt ny idé som man behöver sälja in. Det är verkligen en fördel."

– Kommun, grupp 3

"Vid vår ansökan fanns en grov idé om att vi tror att man kan samorganisera med Barnahus, därför kom jag in i projektet i den här fasen, vi har inte utforskat det. Baserat på erfarenheter från andra RC, att vi redan jobbar delvis med målgruppen, har fungerande samverkanstruktur. Vi vill bygga på något som redan finns." – LS, grupp 3

”

Vi har byggt upp hela samverkan på befintliga strukturer vi redan har. Vi har utökat tider för olika möten för att också kunna behandla de här frågorna. Som direktör är man tacksam för det, att man kan fatta beslut även i dessa frågor bara genom att utöka mötet i en halvtimme.

LS, Grupp 3

”

”

Om man drar parallellen till Barnahus, har gjort resan fast för 10 år sedan, där varje myndighet och kommun tidigare var solo, vad har resultaten blivit av konceptet med Barnahus. I vårt län så har vi en läns-gemensam rutin för hur man hanterar våldsärenden mot barn. En likvärdig handläggning oavsett var i länet man bor, olika myndigheter hjälper varandra att hålla sig fräscha, signalerar om något inte fungerar enligt rutin. Vore fantastiskt om det gick att hitta snarlikt arbetssätt gällande hedersfrågor, i RC kanske jobba förebyggande, när det är akut eller i efterdyningarna, men jag tror att kan man hitta sätt att formalisera ett flöde, formalisera arbetssätt och moment som ska ingå, då har man kommit långt. Kommer ta tid, men man har något att falla tillbaka på och sträva mot.

LS, Grupp 3

”

Stor fördel med etablerade kommunöverskridande nätverk och samarbeten

Flera län beskriver hur det redan finns etablerade kommungemensamma verksamheter, strukturer och nätverk, som verkar gemensamt inom andra frågor – något som har underlättat vid etablerandet av RC

- Flera beskriver en lång tradition och positiva erfarenheter av dessa kommunöverskridande samarbeten, vissa så långt som 20 år tillbaka
- Exempel på kommunöverskridande samarbeten är Kommunförbundet, som även sitter med i vissa RC:s styrgrupp

I de fall där denna typ av kommunöverskridande samverksstrukturer har saknats har resan varit längre

Flera län lyfter vikten av samarbete i hedersfrågor där RC är nyckeln för att säkra HRV-kompetens även i mindre kommuner, där heder ofta är sällan-ärenden och det inte finns dedikerade resurser inom heder

- Stor vinning för de mindre kommunerna att ta del av expertis i hedersfrågor från ett regionalt RC

”Våra kommuner ingår i samverkansstrukturen, som verkar för kommunal utveckling i olika frågor. Man kan säga att det finns avsatta personer som sammankallar alla chefer inom barn och unga, alla chefer inom elevhälsa etc., plattform för att mötas över kommungränserna, som sammankallas och leds av dem, genom dem så får vi ganska enkla kanaler, tillgång till alla chefer på alla nivåer.”

– Kommun, grupp 2

”Vi är 8 kommuner som har lång och god tradition av samarbete, lika viktigt att små som stora kommuner ska tycka det är värt det. Finns många kommungemensamma verksamheter.”

– LS, Grupp 3

”Vi gjorde ett avsteg, eftersom vi inte har något regionalt samarbete, inget kommungemensamt stöd i övrigt, så man måste även kunna ställa frågor om våld och vi har öppnat upp för bredare frågor.”

– LS, Pilot

”Vi har uppmärksammat ett behov, mindre kommuner där heder inte är så ofta förekommande, med få handläggare... vi hinner inte bygga upp den här specialistnivån, då skulle ett RC i länet vara väldigt bra för oss.” – Kommun, grupp 2

Möjliga framgångsfaktorer för långsiktig finansiering av RC

Av 16 intervjuade RC har fyra etablerat en långsiktig finansiering för att bedriva verksamheten – Skaraborg, Kronoberg, Göteborg stad och Norrbotten

Framgångsfaktor6r som verkar underlätta kopplat till att hitta en långsiktig finansiering:

- Positiva erfarenheter av redan befintliga kommungemensamma verksamheter, ex. Kvinnofrid Heder i Kronoberg
- Stöd och förståelse för behovet av RC från högre chefer, beslutsfattare och politiker i länet – fördel om exempelvis högre chefsnätverk kommuner emellan redan finns etablerat
- Att låta finansieringen av RC kopplas på en finansieringsmodell för en befintlig verksamhet, ex. Barnahus eller annan verksamhet som verkar inom VNR

"Jag tror vi har en samsyn, vi tog fram ett budgetförslag som vi var ganska eniga om, hur fördelningen skulle vara. Vi använder den redan nu, vid Barnahus, vi är vana att samarbeta med andra kommuner." – Kommun, grupp 2

"Till en början så var det väldigt positivt. Vi har gått igenom denna process förut, vi måste samordna, vi är så små kommuner. Det är lätt att se hur processen ska se ut. Man behöver inte uppfinna det. Och hur man fördelar medel, det har vi erfarenhet av sen tidigare." – LS, Pilotlän

"Regionen finansierar halva hedersteamets kostnader, och kommunerna på resterande halva utifrån befolkningsunderlag, bakat ihop det med Barnahus som finansieras på liknande sätt, men där finansieras det bara av kommunerna."

– Kommun, Pilotlän

Gemensamma avsiktsförklaringar – förtydligar roller och förväntningar

De län som har tagit fram gemensamma avsiktsförklaringar med respektive instansers roller och åtaganden beskriver detta som ett viktigt verktyg och en framgångsfaktor

- Avsiktsförklaringen som är bindande förtydligar vilka förväntningar som finns på respektive instans och det är alltid möjligt att gå tillbaka till vad som en gång beslutats där vid frågetecknen, utebliven närvaro etc.

Endast ett fåtal län lyfter att de har skrivit avsiktsförklaringen i etableringen av de regionala RC och de lyfter även vikten av att vid den långsiktig etableringen tydligt utarbeta avtal för verksamheten

”Men för oss underlättar det ju att vi har tagit beslut med avsiktsförklaringen – kan alltid gå tillbaka på det – om inte du kan komma så får du skicka en ersättare. Det har ni skrivit på här. Vi jobbar mycket med det i alla verksamheter, CMV, Barnahus, det är samma ledningsstruktur som utvecklat alla de arbetssätten, men också operativ samverkan kring våldsutsatta vuxna, där man har samråd en gång i veckan. Väldigt bra att man skriver in det i de avtalen som de har. När RC blir en fast verksamhet, det har vi lagt in tidigt i projektplanen, att man ska utarbeta avtal för verksamheten, det är superviktigt att få in.” – LS, Grupp 3

”Vi har hållit på i 1 år, vi ska ha en konferens i januari. Vi hade en för ett år sen, då skrev vi avsiktsförklaringen, byggde ihop arbetsgrupper, mycket arbete har lagts internt, var vill vi vara, vilken struktur vill vi ha? Vi har hållit tempo, det är ett år till innan det ska gå över i linje, då behöver vi vara färdiga, allt ska vara på sin plats.”

– Polis, Grupp 3

Den personliga kontakten beskrivs vara en framgångsfaktor för att minska tröskeln för yrkesverksamma att kontakta RC

Att fysiskt komma ut och kontinuerligt synas i de olika kommunerna, så att de yrkesverksamma får ett ansikte på vem eller vilka det regionala RC består av, beskrivs vara en viktig faktor för att minska tröskeln för att yrkesverksamma ska höra av sig när de har behov av stöd. Det går lätt förlorat endast vid digitala möten och risken är att yrkesverksamma i den dagliga stressen glömmer bort att det finns resurser att tillgå.

- I synnerhet viktigt i tidigt skede vid RC:s etablering, att förtroende börja byggas
- Även viktigt utifrån att skapa känslan av att RC är till för hela länet och minska fokus på huvudorten i länet där RC ofta fysiskt är placerat

Vidare beskriver flera län att den prestigelöshet som finns inom både det egna RC i styr- och arbetsgrupper, men även RC emellan, är en framgångsfaktor. Flera beskriver en öppen och generös kultur där inga frågor är för dumma och kunskap och material delas mellan olika instanser både inom och mellan länen

”När man ringer till vår samordnare, det är som att ringa och rådgöra med en kollega upplever socialtjänsten, lägre tröskel än att ringa till en nationell verksamhet. Även när det gäller att följa upp ärendena, vår samordnare är direkt inne och vet vilket ärende det gäller – nationell stödtelefon har många olika ärenden och olika personer, så regional kännedom jätteviktigt!” – LS, Pilot

”Jag tror det är en sådan grej som får ringar på vattnet, att man syns och kommer ut, det gör att det blir lättare att ringa för stöd. Det har inte varit möjligt för oss i den utsträckning som vi hade önskat. Det tror jag är något vi måste jobba på nästa år. Hur vi kan möta det behovet. Man kan alltid ha mycket digitala möten, men jag tror det är en framgångsfaktor att faktiskt träffas så man känner att man får stödet man behöver som yrkesverksam och för att få det så behöver vi synas mycket lokalt. Så man uppfattas som lättillgänglig.” – Kommun, Grupp 3

”Jag tror det är en prestigelöshet, det är en hjälpsåtanda. Man kommer inte till mötet inte villig att göra något, alla måste hjälpas åt. Man kan också sitta som polischef och säga, vi är dåliga på det här. Det har vi ändå i vårt län. Tycker ofta man hör från andra län, vi har två städer som ’slåss’ mot varandra.” – LS, Grupp 3

Farhågor och hinder gällande etablering och drivande av RC

Ekonomiskt krisläge i kommuner och regioner hindrar långsiktiga finansieringslösningar för RC

Bland de intervjuade finns en stor oro inför det ekonomiska läget – flera beskriver hur både kommun och region går på knäna och står inför stora ekonomiska utmaningar kommande år i att få ihop sina budgetar

- Heder är en av flera viktiga frågor där kommun och region kommer tvingas att prioritera, där flera ser en stor risk att RC inte kommer att prioriteras

Låg betalningsvilja till samfinansiering hos polis, åklagare och i vissa fall regionen

- Bland de instanser som har svårt att förstå vad de skulle "tjäna" på att vara med i ett regionalt RC finns en ovilja att vara med och delfinansiera
- Vissa beskriver det som att det finns en bild hos polis och åklagare av att ett regionalt RC är mer "nice to have" än "need to have"

"Förhoppning är att det ska bli en samfinansiering mellan kommuner, region, polis. Det ser inte helt ljus ut! Har ett år på oss nu, och sen ska det vara löst. Det finns en del trösklar att komma över, vår största tröskel är regionen som vill inte vara med på samfinansiering, de har inte råd."

– Kommun, Grupp 2

"Har ett läge i vårt län att kommunerna sitter tajt till ekonomiskt. Benägenheten att signa upp för en stor satsning kanske inte är superhög just nu, det kanske talar för att börja litet och bli naturlig del i samverksstrukturen, samtidigt nyfiken på att testa vad det kan ge att köra all in. Kommunernas situation ställer till det, de är en sån viktig part, avgörande vad deras inställning är, att få dem med sig."

– LS, Grupp 3

"Stor svårighet, idag sitter vi i ett ekonomiskt krisläge, gått ut med varsel på 19 tjänster och kommuner ännu värre, så kommer vi och ALLA förstår att det behövs, tacksamma att det finns en sån typ av tjänst, men det är en påse pengar som ska räcka till mycket, finns det något som inte behövs då drar man in på det."

– LS, Pilot

"Just hur det tagits emot – man är orolig för hur man ska hitta finansieringen. Man ser behov men det är mycket man prioriterar bort pga det ekonomiska läget."

– LS, Grupp 3

”

Och regionen var tydliga med ansträngt ekonomiskt läge, och de hade svårt att se vad deras bidrag skulle vara och vad de skulle tjäna på den. Många ser det som en 'socfråga'. Men vi har fått jobba med det, påverkar många fler än soc.

LS, Grupp 2

”

Ovilja att starta upp RC innan slutgiltig finansiering på plats – vill inte lova något man sen inte kan hålla

En del län vittnar om att det finns en ovilja på högre nivåer att påbörja etableringen av ett RC utan att ha den långsiktiga finansieringen klar – risken upplevs som för stor att ge löften om stöd till både yrkesverksamma och utsatta som sedan försvinner efter projektårens slut

- Upplevs särskilt problematiskt gentemot utsatta, en redan mycket utsatt målgrupp

Å andra sidan finns andra län som ser det som prioriterat att starta igång verksamheten för att genom det arbete som RC utför legitimerar verksamheten och RC:s existens, och på så sätt säkra finansiering

- Genom att påvisa statistik genom exempelvis X antal stödsamtal mot yrkesverksamma och utsatta och använda den statistiken för att påvisa vikten av att RC bör finnas inom länet

”Vissa socialchefer – de vill börja processen lite bak och fram – att vi gör en kostnadsberäkning innan man gör ett förankringsarbete i organisationen. Det är en oro att jobba upp en förväntan om man sen som chef inte kan möta det. Det är en ekvation att bemöta – landshövding lyfte också detta – att vara varsam i kontakten med kommunerna, viktigt att hålla dialogen med cheferna. När man jobbar som personen som tar emot målgruppen – om jag ser till länet så är det en självklarhet att detta behövs. Men om jag sitter som chef och ser vad jag har för budget, men sen kan inte ledningen möjliggöra, när yrkesverksamma har fått förhoppning att RC ska etableras.” – LS, Grupp 3

”Prio att starta upp och så får man justera efterhand, vi kommer aldrig ha alla svar från start.” – LS, Pilotlän

”Det handlar om att personalen möter de utsatta personerna, men också på längre sikt, visa för politiker – vad ska vi med RC till, ex. såhär många ärenden har vi faktiskt. Haft diskussioner med projektledaren om detta, att det är viktigt att komma igång. Det är dubbla saker – dels är det jätteknepiggt att saluföra en verksamhet där man inte möter målgruppen, så viktigt att göra det från start.” – LS, Grupp 3

Flera utmaningar kopplat till att erbjuda stöd till utsatta under 18 år – majoriteten RC når ej upp till kravet på stöd till utsatta

Endast ett fåtal län erbjuder stöd till utsatta personer under 18 år, trots att det ingår i regeringsuppdraget. Vissa menar att det i den behovsanalys som gjorts visat sig att stöd till yrkesverksamma är där behovet är störst, och därför har de valt att upprätta det i ett första skede.

- Vissa län ser det som ett misslyckande att inte ha lyckats hitta en lösning där stöd till utsatta erbjuds

Flera län menar att det enligt socialtjänstlagen finns juridiska svårigheter med att erbjuda stöd till personer under 18 år, där det är reglerat och begränsat i vad för typ av stöd som kan erbjudas en minderårig utan att föräldrar informeras

- Vissa har löst detta genom att erbjuda en lågtröskelverksamhet med stöd av informativ karaktär och syftet är att till slut lotsa vidare till rätt instans
- För de län som har stödlinje till unga utsatta lyfts vikten av att vara ett komplement till andra instanser då tröskeln att kontakta socialtjänsten kan vara hög – ger möjlighet till anonyma informationssamtal

Finns även län som haft stödtelefon till unga utsatta under 18 år, men valt att avsluta verksamheten då det inte upplevts rättssäkert

- Saknas tydliga gränser kopplat till vad som är lågtröskelstöd – svåra bedömningar för den enskilde individen som bemannar stödlinjen

”Vi är en lågtröskelverksamhet. Vi vill att det ska vara enkelt att komma i kontakt med oss. Tröskeln att ta hjälp av soc är hög, inte minst för denna målgrupp. Vi vill att det ska vara lättare att ta kontakt med oss i ett första steg. Vi erbjuder stödsamtal av informativ karaktär. Vi har ingen myndighetsprövning, så mer generell nivå. Målet för oss att lotsa vidare till rätt instans. Vi ser oss som komplement till andra verksamheter. Vi är ingen akutverksamhet. Polis, socialjouren har sin verksamhet för det.” – Kommun, Grupp 3

”Soc-lagen som kontrollerar hur mycket vi kan träffa barn och unga utan föräldrars vetskap, man löser det genom att vara flexibel. Nu har det inte varit så många unga som vågat höra av sig. Vi kan lagligt träffa en ung utan att erbjuda behandling, för så fort det blir behandling måste journal föras, föräldrar informeras etc. då måste vi bygga upp med säkerheten. Så träffar vi en ungdom som är tveksam, då har vi ett utrymme att bedöma om det behövs skydd eller polisanmälan.”

– Kommun, grupp 2

”Jag tycker det borde finnas en nationell linje som man kan ringa till om man är under 18 år. I min värld kan inte kommunerna bistå med det. Det är inte rättssäkert. Så fort en kommun får höra det, är någon under 18 år, då kan man inte undanhålla det för föräldrarna någon längre tid. Det vore bra med en anonym stödtelefon nationellt. Dock svårt att hålla anonymt, jag ser ju vilket telefonnummer det är som ringer, lätt att kolla upp vem det är. Jag tänker som Bris och så.” – Kommun, Pilot

”

Kan bli utmaningar kopplat till gränser för vad ett lågtröskelstöd är – kommer komma diskussioner kring det. Det har varit tydligt, det ska inte ersätta något arbete som socialtjänsten redan har som uppdrag. I vårt län som är ett litet län, man kanske inte är bekväm att söka stöd i sin egen kommun. Hur många samtal handlar det om – får man 6 samtal, är det ett lågtröskelstöd? Socialtjänsten har redan ett uppdrag att ge stöd till brottsoffer, inkluderar ju heder. Det ska vara känslan av att det inte är socialtjänsten – man ska t.ex. kunna söka anonym.

LS, Grupp 3

”

Farhåga att uppfattas för centrerat kring centralorten där RC är placerat

Flera län lyfter en farhåga att uppfattas för centrerade kring centralorten i länet, där RC ofta är placerat, exempelvis under Barnahus – stor utmaning för många hur det praktiskt ska kunna vara en mobil verksamhet för hela länet i och med att det inte finns budget för bil

- Risk att den mobila verksamheten blir lidande vid för hög arbetsbelastning för samordnarna

”Något som är problematiskt med att göra det digitalt, det är så viktigt att förankra det i alla kommuner, tanken med RC är att alla ska få stöd, även små kommuner. För att det ska vara möjligt, tror inte så många skulle veta om det om det bara var digitala medel. Vi har inte fått medel för det, vet att andra RC inte har möjlighet att vara mobila, för det finns inga medel. Jag åker med mitt privata busskort överallt.” – Kommun, Grupp 3

”Att det inte ska bli ett för stort Västerås-perspektiv. Vi är tydliga att det får inte bli så, absolut inte.”

– LS, Grupp 2

Risk att RC blir personberoende, samt hög arbetsbelastning stora farhågor

En stor farhåga som lyfts av ett flertal är att verksamheten är mycket personberoende och därför sårbar – gäller samtliga instanser inom RC – åklagare, polis, vård men i synnerhet samordnare

- Personalomsättning gör det svårt att bevara kunskap, men också risk att arbetet stannar av om nyckelpersoner, så som samordnare, lämnar för ett nytt jobb, blir sjukskriven etc.

Flera lyfter att RC har begränsat med resurser vilket innebär att samordnaren har ett brett ansvarsområde och täcker ett större geografisk område, och oro finns att det blir för hög arbetsbelastning för enskilda operativa samordnare/projektledare

- Uppdraget att vara synlig och operativ i hela länet gör verksamheten mycket personalkrävande, då det ofta är långa sträckor att färdas och medel för bil saknas
- Intervjuade operativa projektledare/samordnare är mycket engagerade och drivna, och går utanför sin arbetsbeskrivning för att få RC att fungera, ex. tar sin privata bil för resor och bekostar bensinen själva
- Tvingas ibland till krävande tillfälliga lösningar som tär på befintlig personal, ex. projektledare på LS får under en period axla rollen som operativ projektledare i väntan på att den rekryterade resursen kan tillträda
- Vissa lyfter också svårigheter kopplat till rekrytering av tjänster som tvingats bli deltidstjänster på grund av den begränsade budgeten – har varit svårt att bemanna tjänster på 25-50%

”Jag är ensam, och det är mycket att göra. Jag har 15 kommuner jag ska prioritera, jag är rädd att vi kommer behöva prioritera bort vissa. Jag är också mobil och träffar utsatta inom samtliga kommuner. Jag är lite orolig för när det växer och tar fart, att det inte kommer att räcka med en heltidstjänst. Så jag hoppas att mina chefer kan starta ett stödcentrum, att jag får en kollega. Så det är en farhåga, det är väldigt mycket att göra både kring yrkesverksamma och klienter.” – Kommun, Grupp 3

”Det har inte varit hållbart, suttit på två stolar. Varit ute och haft föreläsningar, informationssatsningar, mottagningstelefonen som riktar sig till yrkesverksamma och utsatta. Det var yrkesprofessionerna som ringde, mycket från skola och socialtjänst. Det var svårt att hålla det uppe, gjorde så gott vi kunde.” – Kommun, grupp 2

”Vi hade en jättebra samordnare på det, som sen bytte jobb. Rekryterades sen ny samordnare, och hon fick också nytt jobb efter ett tag. Nu är det jag som håller det under armarna. Det börjar en person 1 maj.” – Kommun, Pilot

”Kräver speciella saker när man jobbar med utsatta personer – så att jobba med tillgängligheten i hela länet är viktigt. Det är personalkrävande, att köra till en viss kommun, ha en timmes samtal och köra tillbaka – det tar en hel arbetsdag. Det är en del av utmaningen.” – LS, grupp 3

Ovilja hos socialtjänsten att använda sig av RC

Flera intervjuade, i synnerhet i län som hanterar ett högt antal ärenden med utsatta, beskriver en svår balansgång i relationen med socialtjänsten utifrån att socialtjänsten är den instans som bedriver myndighetsutövning. Detta utifrån att:

- Flera enhetschefer upplever att de har tillräcklig med kunskap om heder internt, vilket kan leda till en ovilja att använda den expertkompetens som finns hos RC. Här finns en diskrepans då intervjuade inom RC ofta upplever kunskapen som låg, och i behov av stöd i hedersärenden.
- Intervjuade lyfter även att en konsultation med RC kan leda till resurskrävande åtgärder, vilket kan skapa en ovilja hos okunnig enhetschefer att använda sig utav RC
- Ovilja att använda RC utifrån risk att bli anmäld av RC pga felaktig hantering av ett hedersärende pga för låg kunskap

Viktigt att etablera en god och långvarig relation till socialtjänsten för att bygga förtroende för RC

- För att motverka en ovilja av att använda sig av RC hos socialtjänsten, lyfts vikten av att etablera goda relationer för att skapa ett förtroende och få socialtjänsten att vilja använda sig utav RC:s expertkunskaper – ett relationsbyggande arbete som tar tid och pågår kontinuerligt

”Många gånger upplever de att det är resurskrävande att bevilja de åtgärderna eller de insatserna som vi föreslår kanske utifrån den utsattes behov. Och sen så finns det också en, det kan ju vara också att det innebär kanske mer resurser och det tar mer tid i anspråk att göra de här sakerna, att man verkligen erbjuder rätt stöd till klienten, till den utsatta. Och då undviker man liksom att kontakta resursteamet i de här ärenden och då väljer man göra lite grann så som man brukar göra. Eller så kan det också finnas, eller det finns ju inte liksom det här uttalade stödet liksom från chefs och ledningsnivån liksom att, eller det saknas också rutiner liksom, alltså hur man gör i de här ärenden liksom, alltså vilka vägar man ska ta, vilka kontakter man ska ta och så.” – Kommun, Pilotlän

”Och då blir det känsligt att komma och berätta hur en utsatthet ser ut och vad man kan förvänta sig av socialtjänsten exempelvis. Så att det är. Jag skulle säga att för min del så är det mest att det känns som att det handlar om prestige. Jag tänker att jag har varit på ganska många möten i olika ledningsgrupper med chefer. Jag gjorde också en kartläggning i början av min tjänst som ju sedermera ledde fram till att jag gjorde en Lex Sarah-anmälan mot både Barn och Unga och hela IFO. Men man tycker ändå att man har koll på de här frågorna.” – Kommun, Pilotlän

”

Jag tänker att vi alla som jobbar inom resurssystemet är väldigt noga med att inte få någon att känna sig dum för att man inte kan en fråga. För att det är superkomplext och jag tänker att vi bollar också med varandra när det blir för svårt för att det är vägen framåt när man pratar om hedersrelaterade frågor. Det är väldigt viktigt att hålla det på en nivå av att inte få någon att känna sig dum. Utan ringer man oss så tycker vi att det är toppen och så för man fram det man tänker. Men försök akta sig för att vara mästrande på något sätt.

- Kommun, Pilotlän

”

Utmärkande för polis-, åklagare och regioner

Polis och åklagare sticker ut – otydliga roller gällande samverkan och svårt att se relevans att medverka i RC

Majoriteten RC har ett etablerat samarbete med polis, åklagare och regionen utifrån att de finns representerade i styrgrupper, men i vissa fall även i referens- och arbetsgrupper. Dock saknar flera RC "dedikerade" resurser/kontaktpersoner hos polis och åklagare ute i verksamheten med specifik kompetens inom HRV

- Inom polisen önskas optimalt en kontaktperson med kompetens inom HRV för vuxna och en för barn, då det kräver olika kompetenser och kunskap

Låg kunskap och insyn i RC även hos kontaktpersoner med kompetens inom HRV hos polis och åklagare

- Intervjuade poliser med kompetens inom HRV ute i verksamheten har låg till mycket låg kunskap om hur "deras" RC är organiserat och vad deras roll i RC innebär i praktiken

Intervjuade åklagare och poliser lyfter att det är svårt att se vad deras roll konkret är eller skulle kunna vara i RC, samt vad de själva får ut av ett samarbete och samverkan med RC

- I synnerhet åklagare upplever det största hindret för samverkan vara brist på relevans och motiv – svårt att se hur de själva gynnas av samverkan i RC
- Många upplever att det inte är "värt besväret" att delta på alla möten etc., då de ej upplever att det gynnar dem
- Observera att både polis och åklagare har egna strukturer och nätverk kopplat till heder dit de vänder sig i första hand vid frågor och funderingar

Polis och åklagare beskriver sig även vara relevanta endast i en mindre del av RC:s ansvarsområden, då de endast kommer in i sista steget, dvs vid brott eller misstanke om brott

"Det vi fått har varit bra, men väldigt brett, luddigt för mig, hur det förväntas landa in. 'Ni ska samverka!' Ja det är ju bra, men hur gör vi det konkret? Kanske är meningen att vi själva ska hitta vägen, men bra om vi kunnat få exempel från andra." – Polis, grupp 2

"Jag vet faktiskt inte hur RC är organiserat. Jag har ingen formell roll, jag stöter på regionala RC i samrådssituationer på Barnahus när vi haft ärenden och de behöver lite speciell kompetens på hedersfrågor, då är någon från oss närvarande där." – Åklagare, grupp 3

"Polisen själva har ett kompetensnätverk, de upprättar rutiner och riktlinjer, de kanske inte behöver RC av den anledningen. Så man får ha lite annan ingång för dem." – Kommun, Grupp 3

"Mm, där är det lite samma som polisen, de [åklagarna] har också sitt eget kompetensnätverk. De har sagt nej till att vara med i arbetsgrupperna. Så det är samma, de hör av sig om de behöver stöd eller hjälp. De har specialister, precis som polisen, som kan bolla ärenden med andra anställda. Jag har lite samverkan med dem, men inget officiellt."

– Kommun, Grupp 3

Motsägelser kring regeringsuppdraget skapar svårigheter för etablering och finansiering av RC

Flera intervjuade lyfter en motsägelse i att RC har blivit ålagda att inkludera polis och åklagare, men att polis och åklagare inte själva som myndigheter blivit ålagda att delta – vilket anses skapa otydlighet och försvåra förutsättningarna för deltagande

Vissa problematiserar och kritiserar även att Skolverket inte är med i regeringsuppdraget gällande RC – något som ifrågasätts då skolan har en grundläggande och viktig roll i att upptäcka HRV

”Något jag saknade också, önskar att forma uppdraget, utifrån mandat, LS har inget mandat, det är ett problem. Samtidigt hade det varit en jättevinnning om skolverket varit med. Skolverket hade inte fått nåt uppdrag kring det, inte förtydligt deras roll. Vi kan inte använda dem mer än mottagare. Eller att de ska förstå sin egen roll i det. så andras aktörers mandat skulle behöva bli tydligare. Vilka ska vara med? Att det hamnar i knät på fler.” – LS, Pilot

”Rättsväsendet, inte bara åklagare, de behöver utbildning, enorma misstag och övertramp, det borde vara obligatoriskt, de kan göra jättestor skillnad. Och nu får de välja helt själva. Det är ett problem.” – LS, pilot

”

Vår roll som åklagare är lite svår, vi kan inte låsa upp oss för så mycket uppdrag, utan vi skulle kunna vara en stöttande funktion vid behov, men vi kan inte avsätta en tjänst inom ramen för vårt uppdrag. Och dessutom är det mycket sekretessfrågor. Vi är mer i utkanten och haft särställning i förhållande till andra instanser. Det som vi har känt, det har varit lite luddigt från start vad man vill få ut av samverkansuppdraget och vad man ville få ut av oss – få ut mer än vi har möjlighet att bidra med.

– Åklagare, Grupp 2

”

Behov av att höja grundkunskapen hos poliser och åklagare

De främsta hindren för samarbete med polisen är resursbrist i kombination med stor personalomsättning - lätt att kompetens och kontakt försvinner när personal byts ut

- Generellt ett problem inom polismyndigheten med personalbrist, där mycket resurser går till gängkriminalitet
- Stor risk att HRV bortprioriteras vid resursbrist

Både intervjuade inom RC, poliser och åklagare lyfter att det saknas viktig grundkunskap hos många poliser och åklagare – ser ett behov av att grundläggande kunskap gällande HRV höjs generellt

- Inom åklagarmyndigheten saknas ofta kunskap för att korrekt kunna identifiera och brottsrubricera hedersrelaterade brott, vilket gör det svårare för polisen att driva fallet vidare som ett hedersärende
- Inom polismyndigheten saknas ofta poliser med HRV-kompetens som också har kompetens att hålla förhör med barn – vilket gör det svårt för polisen att korrekt hantera HRV-fall med unga under 18 år

”Om man bara tänker på RC, då är det vi som tar informationen från dem. Vi ställer frågor till dem om vi tänker rätt, hur funkar den kulturen eller den traditionen. Känns som vi är mer beroende av dem än de av oss. Men i ärenden som sådant så är de mer beroende av oss.” – Polis, Pilot

”Det skulle vara önskvärt att få koll på strukturen, vad var och en förväntar sig, vad ska alla bidra med och man själv kan precisera vad man kan bidra med. Så vi förstår varandras roller och även vilka begränsningar som kan finnas. Det vi har sett är mer att vi, för vår del är det mer att bidra med något än att vi får något. Men att vi får då tydligt vad man förväntar sig av oss.” – Åklagare, Grupp 2

”Ibland känns det som det vore bra om det fanns en grupp som bara jobbade med hedersbrott. Det är mycket i samma grupp nu, tunga brott som konkurrerar i samma grupp.” – Polis, Pilot

”Det krävs engagerade människor, någon måste ge en startsignal att nu kör vi på detta. Jag tror inte att det kommer komma från polisen, eftersom vi har egna hedersnätverk.” – Polis, pilot

När samarbetet mellan polis och åklagare fungerar är det ofta personberoende

När samarbetet mellan RC och polis/åklagare fungerar är det oftast personberoende. Enskilda eldsjäljar inom respektive instans som har hederkompetens bär hela samarbetet med RC, som sedan fallerar och rinner ut i sanden när de slutar.

- När samverkan fungerar tycks det även vanligt att projektledare eller andra aktörer inom RC har etablerade kontakter inom polis och åklagare via ex tidigare tjänster som möjliggjort och gynnat samverkan i RC

De som har fungerande samverkansstrukturer med poliser och åklagare upplever den största vinningen med RC att de vid behov kan ställa frågor och ta hjälp av varandra och varandras kompetenser, samt att de har fått en förståelse för vad de olika aktörerna behöver från varandra

- Några intervjupersoner berättar att de haft möten 4 gånger per år där de haft en punkt där ex. en åklagare får berätta "det här behöver vi från socialtjänsten/polisen", nästa gång Polisens tur osv.
- Detta har varit uppskattat utifrån att en ökad förståelse gynnar alla
- Motsvarande efterfrågar poliser/åklagare som upplever sin roll inom RC otydlig en större insyn och förtroende instanser emellan

Exempel på när samarbetet fungerar är att ex polisen kopplar in andra roller från BUP, socialtjänsten och sjukvården för att bidra med kunskap och erfarenhet och stötta upp med resurser polisen inte har själva, ex att ha läkare med på plats vid förhör.

"Lever lite i en brist här, hade en polis som var superbra, tillgänglig, alla kände honom, jättekompetent i frågorna, har gått i pension, stort gap efter honom"
– Kommun, Pilot

"Vi hade ju lite ärenden där det blev helt tokigt, man pratade med en flicka och så lät man en mamma var med, eller det lilla barnet som är 10 år som tolkar för sin mamma som blev slagen. Det hände ju i början, man visste inte den. Den typen av incidenter har skett regelbundet för att man saknar kunskap. Hade man använt RC mer, så hade vi kunnat hanterat fler ärenden bättre."
– Polis, grupp 2

"Öka kunskapen, förstå vad som krävs och behovet från de som är utsatta, först när de kan få stöttning och stöd i det de behöver, stort steg att polisanmäla familj, kanske behöver säga upp kontakten med alla släktingar, stort arbete kring den utsatta, då behöver alla instanser få kunskapen för att kunna lösa det." – Polis, Grupp 3

"Ibland känns det som att vi är rädda för att nyttja varandra. Sjukvården vill inte polisanmäla, tänker att det är farligt, att polisen inte har kunskapen att hantera det. Men man måste lita på att polisen har kunskap, att det inte är farligt att polisanmäla, vi måste lita på varandra, det försöker vi bygga upp. Prata med varandra, känna att vi blandar in varandra tidigt. Vi vill inte ha bara enskilda egna ansvarsområden, vi vill hjälpa varandra." – Polis, Grupp 2

”

Vi har en god kontakt med åklagarkammaren där vi har två kontaktpersoner kring hedersrelaterad brottslighet (en för vuxna och en för barn) och vi har en åklagare som arbetar med hedersrelaterad brottslighet på Åklagarkammarens utvecklingscentrum. Jag kan ställa frågor till kontaktpersonerna och åklagaren på utvecklingscentrum vid behov och de till mig då vi känner varandra väl.

Vi har även en god kontakt med polismyndigheten, både genom samordnaren på Barnahus, men också med kontaktpersoner i polisens nationella hedersnätverk (en för vuxna och en för barn), chefer på brott i nära relation, samt kontakt med en representant på polisens nationella kompetensnätverk kring hedersrelaterad brottslighet på Nationella Operativa Avdelningen (NOA).

Projektledare, Grupp 3

”

Hinder för samarbete med regionen främst kopplat till resursbrist, men även svårigheter att förstå hur regionen kan gynnas av RC

Förutom polis och åklagare är regionen den instans där det upplevs störst svårigheter att få till ett samarbete med och finansiering av RC

- Majoriteten av RC har etablerade vårdkontakter, där det upplevs enklare med BUP och BUM eftersom den kontakten ofta finns i Barnhus, men mer komplicerat för vuxenvården
- Vissa beskriver positiva attityder och intresse på lägre nivåer hos de som arbetar operativt och möter utsatta inom regionen, men en större skepticism och motsträvighet till samverkan och finansiering på ledningsnivå
- Förklaringen beskrivs främst ligga i regionernas ekonomiska situation som beskrivs krisartad, men även i omorganisationer som försvårar samverkan
- Vissa lyfter hypoteser kring en oförståelse för hur RC kan gynna regionen, samt viss skepticism hos ledningen mot socialtjänsten vilket försvårar samarbete

Utbildningsinsatser är uppskattat och beskrivs ofta vara vägen in för att få kontakt med hälso- och sjukvården

- Utbildning är, utöver en möjlighet att sprida kunskap, en möjlighet för möten och kontaktbildande med hälso- och sjukvård
- Viktigt med fysiska möten med RC för att göra det enklare för hälso- och sjukvården att ta kontakt med och kunna lotsa vidare till aktuella instanser

Vikten av samverkan med vården tas särskilt upp av poliser som lyfter svårigheter när vården ej vill anmäla hedersärenden – hypotes om bristande förtroende mot polisen som kan överbryggas med större insyn och samarbete

”Jobbar från start att få med, vet inte varför det har varit svårt. Mycket omorganisationer inom regionen, det kan vara det. Vi fortsätter att jobba med det. Har funnits intresse från någon av ungdomsmottagningarna, de är ju inom kommun och hälso-/sjukvård.” - LS, Pilotlän

”De är med genom BUP och BUM, och tänkt att de ska läggas till på flera ställen, gyn är också med. Har varit kontakt med en samordnare, hon är en sån person som jag vill ha med i arbetsgruppen. Ha med några parter från dem för att jobba utifrån deras behov. Sen är de också med i samråd, de kan ringa mig, vi har också bokat en utbildningsinsats för hela regionen, vården.” - Kommun, grupp 3

”Vi fick en förfrågan där skolsköterskorna har en årlig regional träff, ’skulle ni kunna ordna en utbildning’, vi gjorde det och det vare uppskattat, ny fråga från kuratorerna som ville ha samma.” - LS, Pilot

”Jag tänker det här med enklare vägar, för vårdpersonal att hitta rätt lätt. Jag kan ju sitta och söka, sitter vid en dator hela tiden, men det gör ju inte vårdpersonal. Som kvinnofridslinjen, ett kort man kan ge till samtliga patienter. Det man önskar som vårdpersonal är att kunna ge svar direkt, lotsa vidare. Enkelt och tillgängligt. Och där det finns lokal kännedom eller kompetens också.” - Region, Grupp 3

”

Det finns en del trösklar att komma över, vår största tröskel är regionen som vill inte vara med på samfinansiering eftersom de inte har råd. Vi har regionkoordinatorer kopplat till prostitution och människohandel, regionen tycker redan att de betalar mycket pengar. De vill veta vad får de ut av det, vi försöker sammankalla till samverkansmöten, vill träffa ledning och men har varit väldigt trögt. Skepticism på grund av resurser och ekonomi.

Kommun, grupp 2

”

**Var vända sig för information
och stöd gällande RC?**

Förväntningar på stöd och vägledning från NCH som ej införlivats

Det finns tydliga förväntningar på NCH utifrån att ge stöd och vägledning till RC under uppstarts- och etableringsprocessen, förväntningar som inte införlivats. Istället beskrivs NCH:s funktion snarare vara kopplat till tillsyn.

- I synnerhet upplevs oklarhet kring NCH:s roll kopplat till samordning och stöd, samt svårigheter vid kontakt och kommunikation med NCH
- Ett fåtal lyfter även kritik mot NCH utifrån att tonen och bemötandet upplevs måstrande och med pekpinna, snarare än hjälpande och stöttande
- Upplevelsen av avsaknad av tillräckligt stöd från NCH beskrivs av län från både Pilotlän, Grupp 2 och Grupp 3

Det finns en kunskap om och viss förståelse för den höga personalomsättningen hos NCH som tydligt märkts av i kontakten med RC

Intervjuade inom vissa RC upplever att kunskap och kompetens i sakfrågor hos NCH har försämrats över tid

"Läggs mycket energi på att skriva rapporter vilka petigt granskas och skickas tillbaka. Bättre att lägga tiden på att ge stöd så det blir rätt från början."

– LS, grupp 2

"Märkt av att det varit stökigt nationellt, så inte stöd därifrån, det har varit mycket internt arbete... framförallt att de haft svårt att veta vem man ska kontakta, nu har den och den slutat, det har saknats." – Kommun, pilot

"De behöver kommunicera tydligt med oss, NCH, vad är deras roll och ansvarsområden, det finns en oro och osäkerhet där." – LS, Pilot

Istället har de flesta vänt sig till andra RC för stöd och rådgivning

När inte NCH har kunnat ge det stöd som efterfrågats har RC i uppstartsfas vänt sig till andra RC för stöd och vägledning

- Stöd som andra RC gärna bidrar med, men i vissa fall skapas en irritation pga. begränsade resurser och ett missnöje över att NCH inte tar tillräckligt stort ansvar
- Ex för frågor om finansiering, eller hur andra RC har lagt upp arbetet med utsatta

I synnerhet i uppstartsfasen uppskattas det stort att ha haft möjlighet att vända sig direkt till andra RC som kommit längre eller är i samma grupp – enkelt att känna trygghet i att ställa frågor, om stort som smått

- Viktigt att det finns möjlighet att ta upp ämnen, frågor, funderingar på ett enkelt sätt, mer informellt och få frågor besvarade, eller få tips inför den kommande processen

"Eftersom vi inte fått så mycket stöd [från NCH] sökte vi oss till varandra i grupp 1 och 2. Snabbare återkoppling och mer hjälp om jag behöver något konkret. För de har gått igenom processerna själva. När jag frågar, kan de säga – jag har en PowerPoint, den kan du använda." – LS, grupp 2

"I och med att vuxenmålgruppen som vi vill ska in, där hade Jämtland jobbat med detta länge och hade färdiga blanketter för samtycke och då bokade vi in ett möte för att prata om detta med vuxensamtycke. Och de kunde titta på hur vi gör i vår organisation, så vi kan ge och ta av varandra." – Kommun, grupp 3

"Både i forum där vi i grupp 3 träffas digitalt. Vi har ett annat RC nära oss som också organiserat sig inom Barnahus. Vi har hörts mycket, för vi ligger lika i processen och står inför samma utmaningar. Har gett ringar på vattnet att man kan höra av sig till vissa inom de olika grupperna." – Kommun, grupp 3

Nätverk med andra RC uppskattas stort – en kultur som bygger på samarbete utifrån ett gemensamt syfte

Nationella nätverk – uppskattas och efterfrågas i högre grad av flera intervjuade

- Nätverksträffarna upplevs i synnerhet givande av de nystartade länen i grupp 3
- Medan intervjuade från pilotlänen och grupp 2 i högre grad upplevt en ojämn kvalitet, där vissa möten haft dålig och rörig struktur som tagit fokus från matnyttig information och kunskapsutbyte.
- Det uppskattas i synnerhet att haft möjlighet för erfarenhetsutbyte, att lyssna på vilka utmaningar andra RC har haft, samt att få ta del av konkreta och praktiska lösningar på gemensamma problem

Mindre nätverk med andra RC i samma fas/grupp uppskattats också stort – vågar ta upp frågor som kanske inte vågar ställas i ett större nationellt sammanhang

- Nätverk för erfarenhetsutbyte, både fysiskt och digital, uppskattas stort
- Av stor vikt att bygga upp kontakter med de olika regionerna, för att underlätta kontakter och stöd

Även Samverkansforum för projektledare på LS och i chefsgruppen, där även NCH deltar, uppskattas också i hög grad utifrån att delta med andra i samma situation, få tips och trix, men även möjlighet att kunna ställa frågor samlat till NCH

”NCH har lyckats sätta den kulturen, att det är gemensamt syfte. Det har varit väldigt bra. Och där tror jag NCH har bidragit med att skapa de här forumen.” – LS, grupp 3

”Nätverksmöte, jättebra. Bra format att ses. Det är jätteviktigt, goda exempel, små och stora lösningar. Så både tvärfarenhet mellan de olika grupperna, men också inom samma grupp. Kombinera att vara i olika faser och i samma fas. Att man har både och. Vi är glada för att höra allt!” – LS, grupp 3

”Kan bara uttala mig om nätverksträffarna på nationell nivå, det har varit ojämn kvalitet på de träffarna, men vi var positiva till träffen senast. Jag upplever att det har varit riktigt, inte särskilt matnyttigt. Tex så skulle vi jobba med ärenden, jättemånga frågor, dålig struktur på mötet, visste inte vad man skulle göra, men också lite dålig stämning i rummet.” – LS, pilot

”Kanske kunde hitta RC som har en snarlik struktur, 2-3 RC som man blir ihopsatt med, lära känna varandra, utbyta erfarenheter, kanske ställa frågor som man inte är bekväma i större sammanhang.”

– LS, grupp 3

”

Ge varandra orken att fortsätta, peppen. För det är ganska tungrott. Man behöver peppen! Projektledare från varje Länsstyrelse. Och kanske nån medarbetare, 6-7 pers. Så vi har som ett nätverk, vi mailar, eller ses digitalt, eller fysiskt några gånger. Bollar frågor, tankar. Också resonerar kring vad vi kan samverka kring.

LS, grupp 2

”

På nätverksträffar avhandlas anonyma fall och strukturella frågor, men även peppning är en viktig del

Nätverksträffarna fyller flera funktioner, de är en möjlighet att diskutera case, lära sig av varandra och även att diskutera olika strukturer, ekonomi etc.

- Något som uppskattas mycket, oavsett om det är i fysiska eller digitala möten, är att ta upp anonymiserade fall. *Vi har fått det här fallet, hur skulle ni hantera det här?*
- Även strukturella och ekonomiska frågor, hur sätta upp RC, hur ska samverkan fungera, hur har ni hanterat gemensamma motgångar och problem etc. upplevs mycket värdefullt att ha möjlighet att diskutera

Utöver detta är nätverksträffarna ett tillfälle att peppa varandra, och ge varandra styrkan att fortsätta, något som är av största vikt när arbetet känns tungt

Önskemål inför framtiden kopplat till nätverk för RC

För att öka relevansen önskas en behovsinventering inför nationella nätverksträffar i framtiden

- Inför framtiden ges önskemål på att NCH kan skicka ut en enkät till RC-länen med frågor på ämnen/områden som önskas behandlas som bas för planering och beslut inför de kommande nätverksträffarna
- Exempel på områden som efterfrågas är juridik och hur man som RC kan tänka kring lagen om att informera föräldrar, regionala/kulturella skillnader gällande HRV etc.

Flera lyfter önskemål om stöd att starta mindre nätverk för RC, antingen geografiskt närliggande, och/eller mindre nätverk bestående av RC som liknar varandra utifrån storlek, organisationsstruktur, eller ex stora geografiska ytor

"Önskan om att starta upp något med län nära varandra, svaren finns, bra om de ligger nära, lättare till fysiska möten, studiebesök etc.."

- LS, grupp 2

"Jag vet inte hur många Barnahus som har resurscentrum kopplat till sig... men det vore nästa steg, ha ett gemensamt möte med dem, hur har de gjort för att få in det i sin verksamhet?"

- Kommun, grupp 3

**Önskemål för att etablera och
bedriva RC optimalt i framtiden**

Ökade resurser krävs – nationella medel efterfrågas, i synnerhet i ekonomiska kristider

De intervjuade länen beskriver samtliga en redan idag pressad ekonomisk situation, något som spås bli ännu värre framåt. De projektmedel som beviljats räcker inte för att kunna bemöta regeringsuppdragets krav att erbjuda stödverksamhet både till yrkesverksamma och utsatta, verka kompetenshöjande, täcka stort geografisk område etc.

Det mest trängande behovet som lyfts är ökade resurser, där flera efterfrågar öronmärkta nationella medel/statsbidrag

- Stor oro att finansiering för RC inte prioriteras när pengar inte är öronmärkta

Ett önskemål som flera län lyfter är medel till bil för att möjliggöra att kunna vara mobil och synlig i hela länet, något som ses som nödvändigt både för att motverka farhågan att uppfattas för centrerad kring centralorten, men inte minst för att kunna möta utsatta och yrkesverksamma i behov av stöd

”Och där kan jag också se en oro, stadsbidrag som delades ut till kommuner innan, kvinnofridsamordnare, det plockades bort. Så det ekonomiska läget och att kommunerna och regionen säger att det är ansträngt, att det är svårt att 'pitcha' in med pengar, gör att det känns väldigt osäkert. Måste hela tiden väga, är det här något vi behöver eller kan vi skippa detta. Vi pratade om 2 resurser på 100 % men nu är vi bara en samordnare, och vi kommer inte kunna få till att de ska finansiera en till. Man får tumma på saker.” – LS, grupp 2

”Lika väl som det finns våldspengar som regeringen har skickat ut, så borde det finnas hederspengar som är öronmärkta. Det prioriteras, men gör man rätt saker? Jag är inte den som kan säga vad som är rätt eller fel, utan jag bara är i det lilla och ser vad vi kan göra här.” – Kommun, Pilotlän

”Viktigt att förankra det i alla kommuner, tanken med RC är att alla ska få stöd, även små kommuner. Vi har inte fått medel för det, åker med mitt privata busskort överallt! Jag tror det är helt avhängt att vi är ute för att få den responsen som jag får. Ibland tar det 2 timmar, men det är värt det. Det hjälper så mycket. Inga problem att kombinera, men första gången fysiskt! Och speciellt i uppstarten. För att de ska våga kontakta mig.”

– Kommun, grupp 3

Önskemål om att NCH ska ta ett större helhetsgrepp

Framåt viktigt att NCH:s förtydligar sin roll, så att länen vet vad de kan förvänta sig, samt kommunicera detta till länen

Finns önskemål från de intervjuade länen att NCH behöver ta ett större helhetsgrepp om uppdraget. Det är i dagsläget oklart vad NCH:s roll är i etableringen av de regionala RC, och där önskar samtliga att NCH kliver upp och axlar rollen som nationell samordnare och expert inom hedersfrågor.

De intervjuade lyfter följande behov, där de framhåller att NCH bör vara den instans som tillhandahåller stöd och aktuell kunskap:

- Vara den självklara auktoriteten inom hedersfrågor
- Ansvarig för nätverk, samt samordna nationella konferenser
- Axla rollen som stödfunktion – vid resursbrist hos RC riskerar det att ta mycket tid att svara på frågor från andra RC:n, något som främst anses vara NCH:s roll
- Ett förbättrat gemensamt statistikföringssystem för att enkelt kunna föra jämförbar statistik mellan länen, ex DioEvidence – *obs det system som används av NCH idag anses inte fungera tillräckligt bra*
- Paketerade kommunikationskampanjer inom olika fokusområden, så som exempelvis könsstympling, som de regionala RC:n enkelt kan anpassa och använda

”Svårt vad NCH förväntar sig av RC-länen. NCH ger knappt bekräftelse på om de tycker det är bra. Det är NCH:s roll, de behöver axla den!”

– LS, Grupp 2

”Länsstyrelsen är inte nationellt centrum, det finns bara ett, då behöver de vara det. De gör otroligt mycket redan idag, men hur kan de nå ut med arbetet de faktiskt gör, hur blir de den nyckelfunktionen som regeringen gett dem?” – LS, Grupp 2

”Det handlar om att vi behöver ta ett helhetsgrepp om ämnet! Vi behöver en starkare huvudorganisation, arbetet mot heder behöver vara nationellt!” – LS, Grupp 3

”Utbildning i att ge konsultation, det är en samtalsmetodik i sig – där behöver vi få en kunskap eller utbildning, vad är en bra konsultation? Man ska kunna ringa oss, känna att man får bra vägledning. Även viktigt att vara ajour med ny lagstiftning, vad man gör nationellt, vad som är i pipeline, att vi blir uppdaterade för att hålla god kompetens.” – Kommun, grupp 2

”

Att NCH kanske kan vara lite mer ute, behöver inte vara fysiskt, men lite mer inne i att hjälpa oss. Att de är rådgivande i ärenden, vad man ska tänka på, för att vi ska få ta del av deras kunskap så att den kunskapen 'flyttar in' i vårt län. Att vi kan ta del av deras kunskap för att forma in det i vår verksamhet. Att de är mer proaktiva, inte bara reaktiva utifrån att vi frågar och de svarar. Deras ord och deras kunskap väger tungt. De behöver kliva in.

Kommun, Grupp 3

”

”

Det finns statistikfiler från NCH som vi ska använda, men de är inte bra, det måste till med en bättre typ av statistik, funkar inte med Excel. Finns ex DioEvidence som idag används av många kommuner, där man kan ha likadan statistikföring och kunna jämföra mellan alla RC; får ut rapporter automatiskt. Proffsig!

Vi har tagit egna pengar för att använda DioEvidence-verktyg, funkar inte annars. Det kommer hjälpa hela landet om alla RC använder sig av det, hjälpa varandra, plocka ut vissa faktorer!

Kommun, grupp 2

”

Behov av information, stöd, verktyg och utbildningar

Verktyg: Gemensam kunskapsplattform efterfrågas

En gemensam kunskapsplattform som förenklar kunskapsspridning efterfrågas av en stor majoritet av de intervjuade länen – säkerställer att alla får tillgång till samma information och minskar risken att kunskap går förlorad vid personalomsättning.

Viktigt att kunskapsplattformen innehåller stöd i organisatoriska frågor för att förenkla vid uppstart och etablering av ett regionalt RC, men även av en ämnesspecifik och uppdaterad kunskapsbank gällande HRV

Exempel på information av mer organisatorisk natur som efterfrågas:

- Checklistor, samverkansavtal, samtyckesblanketter och liknande dokument
- 'Best case' kopplat till förankring, organisationsstrukturer (ex. Barnahusmodellen) och finansiering – modeller från län med olika regionala förutsättningar som lyckats att inspireras av
- Omvärldsbevakning – forskning nationellt och internationellt

”Jag vet att kommunerna har lyft det här, behovet av en gemensam digital plattform för gemensamma dokument och så. Vi på Länsstyrelsen har gemensamma strukturer där de inte får komma in, men de kan enkelt hyra in sig på en sådan typ av plattform och skapa något liknande för kommunerna. Enkelt sätt att göra många nöjda genom att sprida kunskap. Idag är det mycket mail-ledes. Det är sårbart, det kommer nya personer, något slutar. Känns proffsigt att ha det samlat på plattform.” – LS, Grupp 3

”Önskar att de skapade en plattform där allt är samlat så det blir lätt att navigera, där jag som projektledare med förtroende kan vända mig till, där får vi hjälp och vägledning.” – LS, Grupp 3

”

Vi har ingen gemensam samarbetsyta, man tog fram ett system där bara Länsstyrelsen kan ta fram de gemensamma dokumenten, inte kommunerna, så vi får det via mail, och när det ändras hit och dit, någon som ställer en följdfråga, man skickar ut en ny version, du har 17 olika versioner. Skapar ytterligare en rörighet. Så en gemensam yta krävs där alla kan se vore bra.

Kommun, Grupp 3

”

Behov av ämnesspecifikt stöd och uppdaterad information kopplat till HRV – önskas tillgång till detta i plattformen

Exempel på ämnesspecifikt stöd och information kring HRV som efterfrågas:

- Uppdatering av nya domar, lagar kopplat till heder
- Nationella evidensbaserade riktlinjer för hantering av HRV-frågor, generellt och specifikt för olika aktörer
- Nya/aktuella studier och forskning kopplat till HRV - nationella och internationella
- Information om hur HRV tar sig uttryck i olika regioner/länder: vad är utmärkande för respektive region/land? – efterfrågas särskilt av åklagare, men även andra instanser för att veta vad de kan leta efter/frågor de kan ställa när de möter potentiella utsatta
- Gemensam utbildning i samtalsstöd och samtalsmetodik gällande HRV riktat mot operativa projektledare och kuratorer inom RC

Observera att kunskap på detaljnivå vid exempelvis könsstympning, tvångsäktenskap etc. är särskilt viktig för åklagare då de arbetar med bevisbördan för att kunna lagföra – åklagaren kanske inte kan jobba kvar med ett ärende där det inte finns bevis

Obs – tillgång till denna plattform kan öka motiv och drivkrafter för polis och åklagare att aktivt delta i och finansiera RC

”Stor hjälp att få faktablad, skriftliga utlåtanden, beskriva dels hedersnormer rent generellt: vad är det, hur tar det sig uttryck, sen mer specifikt att i den här regionen så könsstympar man typ två, barn i den här åldern, utan eller med bedövning. Det är specifikt för just åklagare, för vi behöver bevisa det, men ALLA som jobbar med det här behöver veta, nu har jag personen framför mig, den här situationen skulle kunna vinna på det även i socialtjänsten eller hos polisen, att kunna ställa rätt frågor.”

– Åklagare, Grupp 2

”Om jag tänker spontant vad som skulle vara hjälpsamt för oss och polisen, förteckningar och kontaktvägar som har kompetens och kan dela med sig av den, olika seder och traditioner inom olika kulturer.” – Åklagare, Grupp 3

”

Jag skulle önskat att man från NCH kunde få en tydligare lägesbild, vad gäller i hela landet, det är det svåra, att ha överblicken. Framförallt, var finns kompetensen kring hur hedersnormerna utövas i den här regionen eller den här gruppen. Vi behöver kunskap kring många olika kulturella företeelser, om jag ska lagföra äktenskapstvång, hur ingår man äktenskap i regionen, eller utövar hedersnormer i regionen. Det är jättesvårt, där saknar jag och har saknat någon som kan fånga upp, nu hade man sånt ärende i Sundsvall, sakkunnig där, då fick vi den kompetensen, den här personen kan hjälpa oss i de här frågorna.

Åklagare, Grupp 2

”

Många efterfrågar NCH:s draghjälp i att motivera RC till högre ledningsnivåer

Många upplever att de behöver stöd i att motivera ett fortsatt drivande av RC, genom att övertyga högsta ledningen på aktuella instanser att RC är en nödvändig framgångsfaktor för att föra arbetet mot HRV framåt

- Samt genom att visa ekonomiska och andra fördelar – i synnerhet viktigt gällande polis och åklagare som visat färre drivkrafter att delta
- För att säkerställa RC:s kontinuitet är det viktigt att även politikerna ser värdet av verksamheten
- Här önskas att NCH kan hjälpa till att utveckla övertygande argument för RC:s nödvändighet på högre beslutsnivåer

För att göra det möjligt att visa på det faktiska behovet av RC önskas statistik, nyckeltal och andra relevanta ”hårda siffror”

Det är även nödvändigt i många län att RC inte bara finns som en supportfunktion för yrkesverksamma, utan också att det tillhandahålls stöd till utsatta, för att motivera prioritering för högre chefer

”Man behöver verkligen visa att det finns ett behov av det, nyckeltal – visa för politiker att vi behöver fortsätta med detta efter projektiden. Att politiken ska etablera detta som en fast verksamhet, det är väldigt viktigt. Det skulle inte gå hem i vårt län att bara trycka på att detta är en stödverksamhet till yrkesutövande utan det krävs att man ger något direkt till utsatta personer, för att man ska tycka det är värt att prioritera det. Man måste ha det fokuset under resans gång.” – LS, Grupp 3

”Nu är det inte ett svar utifrån en vanlig åklagare, nu tänker jag utifrån min roll som ämnesspecialist, men saknar statistik och siffror, hur många är utsatta, väldigt dålig med siffror. Jämställdhetsmyndigheten har fått uppdrag, kanske att utreda eller mer specifik? Det skulle kunna vara något som NCH kan kartlägga nationellt! Skulle vara bra i stort för att få bättre stöd och förståelse för frågorna.” – Åklagare, Grupp 2

”När vi själva körde fast, det skar sig tidigt mellan min förra chef och socialcheferna, förankringen saknades, inte lätt att ta över och reparera, men då efter många dragningar, sen måste jag förklara och motivera, då kunde jag ringa nationella samordnaren, skulle du kunna vara med på mötet, med dina argument, forskning. Det är en annan tyngd. Där kan jag tycka att de varit för osynliga, har pratat med andra LS-kollegor som är i nystart, de behöver något mer stöd.” – LS, Pilotlän

”

Vårt problem sitter på ledningsnivåer och på hög nivå mellan myndighet och region. Lättare på medarbetarnivå, samordnarnivå, chefsnivå, men högre ledningsnivå – där behöver vi nationell draghjälp att arbeta upp direktkontakter och snabbspår. Om inte ledningen är med får andra inte utrymme och mandat att skapa goda kontakter! Inte ens på LS-nivå där man haft chefsgrupper där man mött direktörer har det räckt, utan måste komma från nationellt nivå, här skulle vi behöva nationellt stöd utifrån att det här är regeringsuppdraget!

Kommun, grupp 2

”

Nationella juridiska riktlinjer gällande stöd till utsatta, båda unga under 18 år och vuxna efterfrågas

Önskemål specifikt kopplat till att kunna erbjuda stöd till utsatta, både barn och vuxna inom målgruppen, där RC:n ser stort behov av nationella riktlinjer från NCH för att säkerställa likvärdigt stöd och förtydliganden för yrkesverksamma som möter målgruppen i hur de ska agera

Stöd och information som efterfrågas är:

- Evidensbaserade metoder och metodstöd i hur bemöta och arbeta med familjer som lever i en hederskontext, i synnerhet efterfrågas forskning och nationella riktlinjer kring familjebehandling, hantering av unga under 18 år samt gemensam hållning för hur RC ska agera kopplat till förövarperspektivet
- Lagändringar, domar och juridiska riktlinjer kopplat till könsstympning, tvångsäktenskap, bortföranden etc.
- Nationella riktlinjer kring vad en lågtröskelverksamhet är ex. vad kan RC erbjuda personer under 18 år utan att behöva informera föräldrar
- Hederskultur inom den romska målgruppen/kulturen och funktionsnedsättning.

”Nu finns det pengar att söka på LS om föräldrastöd, hur kan man stötta föräldrar som lever i hederskontext. Vi klurar på hur det skulle kunna se ut. Om man bara tittar på de som kommer till soc. utifrån HRV, då behöver man möta de föräldrarna. Men man kanske också behöver nå föräldrar på gruppnivå, för att få till en attitydförändring, vad är det vårt samhälle står för, vad är demokrati. Det här är jättesvåra saker.” – Kommun, Pilot

”Kanske lite mer juridisk rätt specifikt! Det är främst den frågan, vi har fått lite annan juridisk utbildning, bortförande, tvångsäktenskap, etc. Här kanske NCH behöver kika på och tänka – putta på lagändring, se över den frågan!” – Kommun, Grupp 2

”Men också, det är mycket som händer på området, det är aktuellt med familjebehandling, man pratar om heder och gängkriminalitet. Vi har ingen tydlig bild uppifrån, och RC ska vara en förlängd arm av det nationella, viktigt att vi är samma, att vi säger samma. Skulle NCH hålla med mig om detta? Och även länen emellan, att vi har samma värdegrund. Att vi kan hantera de frågorna tillsammans. Vad ska vi säga kring familjebehandling till exempel? Finns ingen evidens, hur ska jag bemöta kommunerna, jag vill veta från nationellt håll, det här gäller.” – LS, Grupp 2

I så fall hade jag också önskat stöd kring familjebehandling. Hur man kan jobba med våldsutövare i hederskontext. Så inte bara utsatta utan även de som utsätter. Ja, för det är ett jätteproblem. Om ett barn berättar att de är hedersutsatta har vi jättesvårt att ge vanlig familjebehandling till föräldrarna. Och eftersom det är ett kollektivt system så hade man ju behövt i så fall behandla hela systemet. Och det funkar inte riktigt heller. Det hade varit jätteintressant att forska på om det finns någon bra behandling. – Kommun, pilotlän

Mer information och stöd kopplat till kommunikation önskas – mål att både utsatta och yrkesverksamma ska känna till RC

Många RC beskriver att de varken har resurser eller kunskap för den kommunikation som krävs för att nå ut med sin verksamhets arbete

- I synnerhet svårt att nå utsatta

Marknadsföring och kommunikation upplevs kostsamt, och med en stram budget blir det svårt att skapa hemsidor och informationskampanjer, som i sin tur ses som nödvändigt för att nå ut

- Många RC har övervägt möjligheten att skapa en dedikerad hemsida, men budgeten är otillräcklig för att göra detta

För de RC som är etablerade och har en operativ verksamhet ses det som extra viktigt att få medel till informationskampanjer etc.

Budget för kommunikation och marknadsföring, och optimalt en kommunikatör, har efterfrågats av flera – gäller både för att nå yrkesverksamma men i synnerhet utsatta som beskrivs särskilt svåra att nå

- Idag består den operativa delen av resursteamet oftast av en heltidstjänst, möjligen ytterligare en tjänst på ca 50% i form av ex kurator – dessa saknar ofta både kunskap och resurser att jobba med kommunikation

”Är också en utmaning att nå ut med information, väldigt stram budget. Där om man ska prata i termer av marknadsföring så är det väldigt dyrt. Vi har tittat på att bygga en hemsida, och den budgeten vi har den räcker inte. Nu finns vi på stadens hemsida. Information ut tar tid och resurser.” – Kommun, grupp 3

”Sprida att det här finns, nu när det klev in 7 nya län fick vi inte lika mycket medel. Det är nu jag faktiskt behöver medlen, nu när vi har en operativ verksam, för att synas, komma ut, göra kampanjer, synas på cityfestivalen, osv. Kanske bara är jag som står med nån liten flagga, men bara att vi syns. Det är det vi behöver fokusera på. Där skulle vi kunna ha nytta och draghjälp av NCH.” – LS, Grupp 2

”Tror det är värdefullt att ha löpande informationskampanjer där man får ta del av erfarenheter från utsatta och yrken som möter personer. Att det är olika bakgrunder som pratar om samma sak.” – Åklagare, grupp 2

Övriga önskemål

Ett fåtal resursteam lyfter fram följande kopplat till önskemål framåt:

- **Vikten av vara fler i resursteam och ha nära kollegor** – önskemål kring att vara fler än en person/anställd både utifrån att verksamhetsuppdraget är så pass brett, men också på grund av att frågan är så pass tung är det viktigt att stötta varandra emotionellt, så väl som praktiskt
- **Önskemål om att NCH:s nätverksträffar har olika fokusområden – ex tydlighet i att en träff behandlar frågor kring organisering och uppstart, och andra träffar kopplat till sakfrågor**, detta då RC:n är på olika platser i utvecklingsfasen och därmed har olika behov
- **Gemensamt varumärke för samtliga RC** – i syfte att underlätta för utsatta som får hjälp av ett RC i ett län men tvingas till skyddad boende på annan ort

Så även om jag hade varit hundra procentig så hade jag fortfarande saknat en person att driva det tillsammans med. För det är tungt att göra själv. Och också göra det i kombination med det operativa arbetet. Man är också delaktig i individärenden. Även om man inte alltid träffar personen så är det ändå så att du får reda på ganska mycket om ett ärende och sen är du ute ur ekvationen. – Kommun, Pilotlän

Det är olika cykler i hur man tänker kring hedersrelaterat våld och förtryck och utsatthet. Och att det är olika diskussioner. Forskare står lite på olika sidor kring vad man tänker om utsatthet och så vidare. Det skapar kanske lite olika riktningar runt om i Sverige hur man tänker kring heder. Och det tänker jag är viktigt att diskutera. Jag tänker att vi är tillbaka nu, att det är väldigt mycket diskuterat kring att prata om hedersförtryck kopplat till regioner och länder och så vidare, att det är rasistiskt. Och det var en diskussion som var aktuell för tio år sedan kanske. Men vi är tillbaka där. Och det märker man ju i Sverige att här har vi lite olika tankar om det. – Kommun, Pilotlän

Men jag tror att det kan liksom, för de som har kommit längre, så jag tänker att vi kanske ska dela upp den typen av träffar som att den här träffen handlar om hur man kan bygga upp en verksamhet eller organisation. Den här träffen handlar mer om att diskutera kring frågan och utsattheten och olika utsattheter inom heltid att få uttryck. Eller forsknings och olika riktningar inom forskning, hur man ställer sig till det och så vidare. – Kommun, Pilotlän

”

Jag tyckte det var väldigt intressant på den träffen som vi hade i Linköping när man pratade om att man ska vara mer sammansvetsade, resursteamerna i Sverige liksom. Att man kanske ska ha en gemensam symbol eller någonting som gör att man vet att vi hör ihop. Sen behöver inte alla heta samma sak och göra exakt likadant. Men ändå att det blir enklare för de utsatta att veta att om jag söker stöd i Göteborg och sen behöver flytta till ett skyddat boende i Skåne. Så vet jag att där är den symbolen i Göteborg, där är den i Skåne. Det blir en trygghet och jag tror att vi vinner mycket på det att man är ju starkare tillsammans. För vi alla jobbar mot samma mål. Så det tycker jag ändå skulle vara väldigt intressant.

- Kommun, Pilotlän

”

Slutsatser och rekommendationer

Slutsatser: Idag finns stora förväntningar och önskemål på NCH kopplat till stöd, information och nationella riktlinjer gällande RC – glapp mellan förväntningar och realistiska möjligheter

1. Totalt är 10 av totalt 16 intervjuade RC helt eller delvis etablerade med operativ verksamhet, där en lösning via Barnahus är den mest förekommande och planerade organisationsmodellen
2. Av de 16 intervjuade RC har endast tre etablerat en långsiktig finansiering för att bedriva verksamheten
3. De viktigaste förutsättningarna för att etablera och driva RC är:
 - a. Behovsinventering som stöd för beslut gällande RC ökar förutsättningen för att lyckas
 - b. Förankring av RC på högsta nivå beskrivs avgörande för att lyckas etablera och driva RC – här önskas draghjälp av NCH hos de som upplever svårigheter
 - c. Bygga RC i redan etablerade länsövergripande strukturer (ex Barnahus eller CMV/VNR) – förkortar startsträckan
4. De största utmaningarna för att etablera och driva RC är:
 - Att kunna erbjuda direkt stöd till utsatta (äldre och yngre) pga. regler/juridiska svårigheter i socialtjänstlagen, eller avsaknad av evidensbaserade nationella riktlinjer och metodstöd
 - Att involvera polis och åklagare med hederskompetens som dedikerade resurser med kompetens inom HRV, främst pga. resursbrist i kombination med svårigheter att se vad de själva får ut av ett samarbete och samverkan med RC
 - Svårighet att hitta hållbara finansieringslösningar för RC över tid pga. ekonomiskt krisläge inom kommuner och regioner i kombination med lägre intresse och drivkrafter till deltagande i RC hos polis och åklagare
5. För att optimalt etablera och bedriva RC förväntas och önskas NCH ta en tydligare ledande och sammanhållande roll kopplat till stöd, information och nationella evidensbaserade riktlinjer gällande RC, förväntningar som idag inte införlivas på grund av begränsade resurser hos NCH och begränsad forskning inom HRV

Rekommendationer

För att öka möjligheten att RC ska kunna bedriva sina respektive verksamheter optimalt i framtiden rekommenderas följande:

1

Förtydliga NCH:s roll och ansvar kopplat till uppstart, etablering och drift av regionala RC mot aktuella instanser

- Sätt tydliga förväntningar utifrån att kommunicera vad som ingår i NCH:s roll och ansvar, samt vad som **inte** ingår kopplat till RC – med motivering/hänvisning till regeringsuppdraget
- Idag ett glapp mellan förväntningar på NCH kopplat till stöd och information gällande RC som inte införlivas
- Ökad personlig kontakt, ex via utsedd kontaktperson på NCH, skapar närhet och relationer vilket gynnar regionala RC
- Fortsätt möjliggöra RC-nätverk i olika former. Genomför en inventering av behov och önskemål från samtliga RC inför att sätta agenda för de nationella nätverksträffarna. Med fördel via en lättillgänglig enkät som förenklar svar och sammanställning av resultat.
- Inför kontinuerliga utvärderingar av RC utifrån behov, hinder och önskemål för att följa utvecklingen över tid och som en del av en ständig förbättringsprocess

Aktuell lägesrapport utifrån NCH

- Som en del i att förtydliga NCH:s roll och ansvar utifrån att stödja och bidra till ett strategiskt, förebyggande och kunskapsbaserat arbete mot HRV, har ett stort arbete med revidering av styrande dokument för RC nyligen genomförts och utmynnat i ett nytt projektdirektiv (april 2024). Arbetet med att revidera och ta fram vägledande dokument kommer att fortgå.
- Beslut om resursbrevlåda istället för personlig kontakt vid frågor gällande RC motiveras genom att resursbrevlådan minskar sårbarheten vid ex. sjukskrivningar, den ger en större helhetsöversyn, snabbare och mer likvärdiga/likriktade svar om samma fråga kommer in från olika aktörer. Inkomna frågor kan tillsammans bilda underlag för viktiga FAQ som sedan kan lyftas i verksamheten.
- NCH ser nätverksträffarna för RC-länen som ett viktigt forum för att diskutera värdegrundsfrågor och önskemål om att likrikta verksamheten. Det finns en fortsatt öppenhet mot behovsinventering inför agendan till nätverksträffarna. Obs – för att resultatet ska kunna användas som grund för utveckling krävs att RC inkommer med svar.
- NCH har individuella avstämningar med de län som tilldelats medel. Avstämningarna har som syfte att följa upp det pågående arbetet och att ge stöd till länen i deras arbete med att utveckla RC.

Rekommendationer

För att öka möjligheten att RC ska kunna bedriva sina respektive verksamheter optimalt i framtiden rekommenderas följande:

2

Tillhandahåll en gemensam kunskapsplattform för samtliga instanser som ingår i RC

- Om möjligt bör NCH ta en tydligare roll som auktoritet gällande HRV genom att uppdatera samtliga RC med aktuell information, forskning (nationell och internationell) och nationella riktlinjer – visa vägen för RC
- Aktuell och uppdaterad information kopplat till juridik, lagar, forskning och nationella riktlinjer kopplat till HRV
- Samlad information om aktuella RC utifrån organisation och finansiering inkl "best case", checklistor, samverkansavtal, blankett för vuxensamtycke
- Kan med fördel även inkludera informations-, kommunikations- och marknadsföringsmaterial som RC kan anpassa efter regionala behov

Aktuell lägesrapport utifrån NCH

- NCH strävar mot att ta en tydligare roll som auktoritet genom att uppdatera samtliga RC med aktuell information, forskning och nationella riktlinjer där det är möjligt. Dock är detta ett långsiktigt och pågående arbete där det inte går att ta genvägar och där vissa åtgärder kräver förutsättningar i form av ex mer resurser och medel, ex från regeringsuppdraget.
- Den främsta kanalen för detta idag är via NCH:s nyhetsbrev. NCH planerar för en forskningskonferens hösten 2024.
- Pågående arbete med att revidera NCH:s hemsida hedersfortryck.se för att denna i större utsträckning än tidigare ska kunna användas som en kunskapsbank, med planer på eget inlogg. Tidigare utredning kring möjligheten till individuell inloggning har visat på begränsningar kopplat till säkerhet som statlig myndighet.
- Tills vidare uppmuntras att respektive LS för vidare informationen från T-plattformen in i organisationen, samt fortsatt nära samverkan mellan olika RC för att byta goda erfarenheter och lösningar.
- För att uttala sig om nationella riktlinjer behöver dessa vara evidensbaserade, och NCH delar frustrationen kopplat till bristande forskning kring HRV på många områden, vilket begränsar NCH:s möjligheter att ta fram nationella riktlinjer inom dessa. Observera att NCH inte bedriver egen forskning (ingår ej i NCH:s uppdrag).

Rekommendationer

För att öka möjligheten att RC ska kunna bedriva sina respektive verksamheter optimalt i framtiden rekommenderas följande:

3 Tillhandahåll stöd i form av utbildningar och nationella riktlinjer för att stötta och underlätta RC i att tillhandahålla direkt stöd mot utsatta – både unga och 18+

- Nationella evidensbaserade riktlinjer kopplat till ärendehantering av utsatta unga och 18+
- I synnerhet fyfva forskning och om möjligt riktlinjer för hur arbeta med familjebehandling
- Riktlinjer och rekommendationer kring hur RC bör förhålla sig till och agera utifrån RC som lågtröskelverksamhet

Aktuell lägesrapport utifrån NCH

För att uttala sig om nationella riktlinjer för ärendehantering etc, behöver dessa vara evidensbaserade, vilket begränsar NCH:s möjligheter att ta fram nationella riktlinjer inom dessa. NCH delar frustrationen kopplat till bristande forskning kring HRV på många områden. Observera att NCH inte bedriver egen forskning (ingår ej i NCH:s uppdrag).

NCHs definition av lågtröskelverksamhet enligt nytt projektdirektiv 2024 :

*”Resurscentra ska fungera som ett komplement till ordinarie skydds- och stödstrukturer. Det innebär att verksamheten inte ska ta över myndigheters ansvar att ge stöd och skydd, utan vara en lågtröskelverksamhet som riktar sig till individer som är utsatta eller riskerar att utsättas för hedersrelaterat våld och förtryck och som är i behov av stöd och rådgivning. **Med lågtröskelverksamhet avser en lättillgänglig verksamhet där individen kan erhålla icke-behovsprövat och specialiserat stöd.** Resurscentra ska också kunna erbjuda individer som är i behov av mer omfattande stöd en direktkontakt med rätt myndighetsutövande enhet i respektive kommun/stadsdel. Resurscentra ska utöver uppdraget att ge stöd till utsatta även tillhandahålla stöd, rådgivning och konsultation till yrkesverksamma i länet.”*

Rekommendationer

För att öka möjligheten för att RC ska kunna bedriva sina respektive verksamheter optimalt i framtiden rekommenderas följande:

4

Tydliggör polis och åklagares operativa roll, samt stötta RC med motiv och drivkrafter

- Operativa riktlinjer och rekommendationer för polisens och åklagares roll inom RC
- Samla och stötta RC med motiv för polis, åklagare och region, ex via tillgång till kunskapsplattform

Aktuell lägesrapport utifrån NCH

- NCH har arbetat med att förtydliga polisens och regionens roll i det nya projektdirektivet 2024.
- Observera att åklagare inte omnämns som huvudaktör i regleringsbrev och att det inte finns krav på deltagande. NCH ser positivt på och uppmuntrar till samverkan trots att åklagare inte finns med som huvudaktör.
- Vidare uppmuntrar och stöttar NCH att lyfta best case genom att dela med sig av positiva erfarenheter via nätverksträffar

Rekommendationer

För att öka möjligheten för att RC ska kunna bedriva sina respektive verksamheter optimalt i framtiden rekommenderas följande:

5

Att NCH ger draghjälp i att motivera och "sälja in" RC till högre chefer på ledningsnivå

- Tillhandahåll aktuell statistik gällande HRV, uppdatera NCH:s statistikverktyg för att tillhandahålla bättre överblick samt möjlighet att jämföra län med varandra – att användas vid "införsäljning" inför uppstart och etablering av RC
- Vid behov fysiskt delta i inledande möten på högre ledningsnivå som en auktoritet och expertroll inom HRV
- I synnerhet viktigt för instanser med lägre motivation och drivkraft att delta – polis, åklagare och region

Aktuell lägesrapport utifrån NCH

- En ny statistikmall, med syfte att samla in data från de län som har en operativ verksamhet för utsatta och/eller yrkesverksamma, har tagits fram och kommer att kunna användas från och med april 2024
- NCH kan vara behjälpliga att ta fram olika former av underlag till RC för att tydliggöra behov och effekter på nationell nivå
- För att kunna påvisa regionala skillnader krävs att fler RC har en operativ drift och bidrar till insamlandet av statistiken. Detta utesluter dock inte att enskilda RC för ytterligare statistik för intern utveckling och uppföljning.
- NCH har inte tillräckliga resurser för att fysiskt delta i inledande möten på högre ledningsnivå i rollen som expert/auktoritet inom HRV

Rekommendationer

För att öka möjligheten för att RC ska kunna bedriva sina respektive verksamheter optimalt i framtiden rekommenderas följande:

6

Föra dialog med politiker gällande behov av öronmärkta resurser till RC, samt fortsätta att uppmuntra och premiera län som redan vid ansökan kan visa på långsiktiga finansiella lösningar

- Tidigt till ansökande län ge stöd och förmedla information om hur andra län har lyckats, samt olika typer av ekonomiska lösningar för RC
- I den mån det är möjligt föra dialog med ansvariga politiker (departement/ministrar) på nationell nivå gällande behov av öronmärkta resurser till RC utifrån ett behov av ökad finansiering – stor risk att hedersfrågor nedprioriteras vid ekonomiska nedskärningar i aktuella instanser

Aktuell lägesrapport utifrån NCH

- Olika typer av finansieringslösningar för RC lyfts bland annat i denna rapport
- NCH för redan idag en dialog med Arbetsmarknadsdepartementet och är i färd med att ta fram en skrivelse för att ytterligare lyfta denna problematik
- Ju fler RC-län som lyfter behov av ökad finansiering och brist på öronmärkta resurser, desto större chans att få gehör

Kontakt

Beyond Research

CEO/Research Director

Hanna Holländer

+46 702877297

hanna@beyondresearch.se

BEYOND